

Paula Posio

NEITSYTMATKA BIBLIOGRAFIIDEN MAAILMAAN JÄÄVUORIA VÄISTELLEN

Bibliografia Titanic-tietoteoksista

NEITSYTMATKA BIBLIOGRAFIIDEN MAAILMAAN JÄÄVUORIA VÄISTELLEN

Bibliografia Titanic-tietoteoksista

Paula Posio
Opinnäytetyö
Kevät 2016
Kirjasto- ja tietopalvelun tutkinto-oh-
jelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Kirjasto- ja tietopalvelun tutkinto-ohjelma

Tekijä: Paula Posio

Opinnäytetyön nimi: Neitsytmatka bibliografioiden maailmaan jäävuoria väistellen - Bibliografia Titanic tietoteoksista

Työn ohjaaja: Ulla Virranniemi

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2016

Sivumäärä: 33 + 29

Titanic on saavuttanut myyttiset mittasuhteet reilussa sadassa vuodessa. Onnettomuus oli merenkulun historiassa poikkeuksellinen ja yhden aikakauden loppu. Titanicista ja onnettomuudesta on selvittämättä paljon asioita, ja osa jääneekin mysteeriksi. Lisäksi tutkijat taistelevat aikaa vastaan monessa asiassa. Nämä seikat saavat tutkijat edelleen tutkimaan aihetta eri puolilta.

Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö, jossa on laadittu Titanic-tutkija Juha Peltoselle bibliografia eli kirjallisuusluettelo Titanic-tietoteoksista. Idea opinnäytetyöhöni syntyi omasta kiinnostuksestani aiheeseen sekä aiemman yhteistyön pohjalta toimeksiantajan kanssa. Titanic-bibliografioita on tehty aiemminkin, mutta toimeksiantajan tietämyksen perusteella vain harvat niistä yhdistävät näin monen maan julkaisuja. Opinnäytetyöni koostuu kahdesta osasta: raportista ja itse bibliografiasta.

Tavoitteena oli laatia 1000 tietoteoksen bibliografia vuosilta 1911–2015, mutta resurssipulan vuoksi opinnäytetyöhön tuleva bibliografia on vain 117 teoksen laajuinen. Bibliografia sisältää sekä aikuisten että lasten tietoteoksia. Tämä bibliografia on epäitsenäinen, takautuva ja aihekohtainen valikoi-maluettelo, joka julkaistaan opinnäytetyön osana. Kustakin teoksesta olen listannut vain tiiviit bibliografiset tiedot.

Tietoperustassa määrittelen, mitä bibliografialla ja tietoteoksella tässä työssä tarkoitetaan. Lisäksi esittelen aikaisemmin laadittuja Titanic-bibliografioita ja työn toimeksiantajan. Pohdinta-luvussa käyn läpi opinnäytetyöprosessiani. Opinnäytetyön toisen osan muodostaa varsinainen bibliografia.

Yhteistyö toimeksiantajan kanssa jatkuu opinnäytetyön valmistumisen jälkeen, joten tämä ei ole lopullinen bibliografia. Toimeksiantaja hyödyntänee tulevaa lopullista bibliografiaa tulevan aiheeseen liittyvän tutkimuksen yhteydessä. Kehitysehdotuksena olisi lisätä bibliografiaan muutakin aineistoa tietoteosten lisäksi sekä syventää teosten analysointia.

Asiasanat: bibliografiat, tietokirjallisuus, Titanic

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Library and Information Services

Author: Paula Posio

Title of thesis: Maiden Voyage to the World of Bibliographies and Trying to Avoid Icebergs. Bibliography of Titanic Nonfiction Titles.

Supervisor: Ulla Virranniemi

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2016 Number of pages: 33 + 29

Titanic has reached mythical proportions over the past hundred years. The accident was exceptional in the maritime history and the end of an era. There are a lot of unsolved matters related to the Titanic and its sinking. Some of these matters remain as a mystery. In addition, researchers are fighting against time with many issues. The combined effect of all this is that the topic keeps fascinating researchers.

The aim of this project-based thesis was to compile a bibliography of Titanic nonfiction titles. The commissioner for this thesis was Juha Peltonen, one of the leading Titanic researchers in the world. The idea behind this thesis originated from the author's interest in the topic and our previous collaboration. There are many bibliographies on Titanic but, according to the commissioner, few of them combine the bibliographical material from several countries. This thesis consisted of two parts: the report and the bibliography itself.

The aim was to compile a bibliography of 1000 titles. Due to the lack of resources, the bibliography includes only 117 titles both for adults and children. This bibliography is dependent, retrospective, and subject related selective bibliography. Each title contains only basic bibliographical information.

The theoretical background for this thesis included theory of bibliographies; definitions, quality and reliability of nonfiction titles. Titanic as a research object, the commissioner Juha Peltonen and three bibliographies on Titanic were introduced in the thesis.

Collaboration with the commissioner continues after this thesis is completed so this will not be the final bibliography, but rather as a foundation for the bibliography. Development ideas include adding other forms of documents about Titanic and deepening the analysis of titles.

Keywords: bibliography, non-fiction, Titanic

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	BIBLIOGRAFIAT KIRJALLISUUTTA JÄRJESTÄMÄSSÄ	8
2.1	Bibliografiaan liittyvät termit	8
2.2	Bibliografiatyypit	9
2.3	Bibliografisen informaation tasot	10
3	BIBLIOGRAFIAN LAADINTAPROSESSI	13
4	TIETOKIRJASTA TIETOTEOKSEEN	16
4.1	Tietokirjan määritelmiä	16
4.2	Tietokirjan laatu ja luotettavuus	17
5	TITANIC JA TUTKIMUS	19
5.1	Titanic-tutkija Juha Peltonen	20
5.2	Titanic-bibliografiat	20
6	BIBLIOGRAFIAN LAADINTAPROSESSI TITANIC-TIETOTEOKSISTA	22
6.1	Titanic-bibliografian ominaisuudet ja informaation taso	22
6.2	Titanic-bibliografian toteutus	22
6.3	Titanic-bibliografian laadintaprosessin ongelmat ja lopputulos	27
7	POHDINTA	28
	LÄHTEET	30
	OSA II BIBLIOGRAFIA TITANIC-TIETOTEOKSISTA	33

1 JOHDANTO

Titanic on saavuttanut reilussa sadassa vuodessa myyttiset mittasuhteet, minkä vuoksi tutkijat viettävät edelleen aikaa tähän tarunhoitoiseen alukseen ja sen tarinaan perehtyen. Opinnäytetyöni tavoitteena oli tehdä syväluotaava sukellus Titanic kirjojen maailmaan. Monen muun ikäiseni tavoin James Cameronin elokuva oli kipinä hankkia tietoa Titanicista. Tein aiemmin opinnoissani portfolion Titanicista ja tähän sain apua kansainvälisestäkin arvostelulta Titanic-tutkija Juha Peltoselta. Hän on tutkinut aihetta vuosikymmeniä, kirjoittanut ja kääntänyt Titanic-kirjallisuutta. Portfolio-yhteistyön pohjalta aloimme keskustella, voisiko aiheesta tehdä opinnäytetyön. Hänellä oli aiemmin ollut tarkoitus itsellään tehdä aiheesta bibliografia, mutta sovittiin, että hän alkaa minulle opinnäytetyön toimeksiantajaksi ja minä teen bibliografian omana opinnäytetyönäni.

Aiheenmukainen erikoisbibliografia säästää tutkijoiden aikaa tiedonhaussa, minkä vuoksi ne ovat tarpeellisia ja merkityksellisiä (Mäkinen & Laitinen 2013, viitattu 29.11.2013.) Titanic-kirjallisuudesta on koostettu bibliografioita eri maissa, mutta vain harvat niistä yhdistävät näin monen maan julkaisuja.

Toiminnallinen opinnäytetyö on tutkimuksellisen opinnäytetyön vaihtoehto. Toiminnallinen osuus voi vaihdella toiminnallisessa opinnäytetyössä jonkin alan oppaan tekemisestä tapahtuman järjestämiseen. Käytännön toteutus ja tämän raportointi sulautuvat toiminnallisessa opinnäytetyössä. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9.) Toiminnalliseen opinnäytetyöhön kuuluu olennaisena osana toimeksiantaja, joka voi löytyä perinteisen työnantajan lisäksi esimerkiksi harrastustoiminnan kautta (Vilkkä & Airaksinen 2003, 16, 19).

Alkuperäinen tavoitteeni oli laatia bibliografia, joka kattaa tuhat eri maissa julkaistua Titanic-aiheista tietoteosta. Käytän tässä määritelmää tietoteos, erotukseksi painetusta tietokirjasta, koska viime vuosina perinteisten tietokirjojen rinnalle on tullut hyviä sähköisessä muodossa julkaistuja tietoteoksia. Vaikka monet romaanitkin sisältävät paljon faktatietoa, nämä päätettiin rajata tästä selvyyden vuoksi pois. Sisällytän bibliografiaani vain painettuja ja elektronisia teoksia. En listaa artikkeleja, raportteja enkä muun muotoisia lyhyitä dokumentteja.

Bibliografian laadintaprosessi on kuitenkin aikaa vievää työtä, varsinkin, kun aineisto koostuu osin vanhasta, harvinaisesta ja vaikeasti käsiin saatavasta aineistosta. Näin ollen lopullinen opinnäytetyöhön liitettävä bibliografia tuli käsittämään 117 teosta. Yhteistyö toimeksiantajan kanssa kuitenkin jatkuu opinnäytetyön valmistumisen jälkeen.

Opinnäytetyö jakaantuu rakenteellisesti kahteen osaan. Työn alkuosa koostuu tietoperustasta, bibliografian laatimisprosessin kuvauksesta ja pohdinta-luvusta. Tietoperustassa määrittelen, mitä bibliografialla ja tietoteoksella tässä työssä tarkoitetaan, sekä esittelen aikaisempia Titanic-bibliografioita ja työn toimeksiantajan. Pohdinta-luvussa käyn läpi opinnäytetyöprosessiani. Opinnäytetyön toisen osan muodostaa varsinainen bibliografia.

2 BIBLIOGRAFIAT KIRJALLISUUTTA JÄRJESTÄMÄSSÄ

Kirjapainotaidon kehittymisen myötä dokumenttien määrä lähti hurjaan kasvuun. Tämä synnytti tarpeen bibliografioille olemassa olevasta kirjallisuudesta. Informaation syvällisempi analysointi tuli myös tarpeelliseksi, ja ensimmäinen tiivistelmälehti alkoi ilmestyä 1830. Bibliografiatoiminta on alkanut yksittäisten tiedemiesten tai harrastajien toiminnasta, jota he ovat tehneet tutkimustyön ohella. Tieteen merkittävyyden ja dokumenttien määrän lisääntyessä tiedon löytyvyyttä helpottavia toimintoja alettiin kehittää. Harrastustoiminnasta tuli organisoitunutta toimintaa. Ammatikseen bibliografista työtä tekevien rinnalla säilyi kuitenkin myös bibliografioita harrastavien joukko. (Forsman 1985, 56.)

Tähän opinnäytteeseen liittyen tein runsaasti tiedonhakuja eri tietokannoista etsiessäni teoreettista kirjallisuutta opinnäytetyöhöni. Löytämäni lähteet bibliografioiden teoreettisesta kirjallisuudesta ovat vanhoja, mutta kirjastomme johtava informaatikko totesi silloisen lähdeluetteloni materiaalin kattavaksi (Kettunen, sähköpostiviesti 17.9.2013). Tarkistin vielä häneltä ja ohjaavalta opettajaltani syksyllä 2015, onko bibliografioista tullut uutta materiaalia ja vastaus oli molemmilta kielteinen. Bibliografioiden teoreettinen kirjallisuus on siis vanhaa, mutta aina pyörää ei tarvitse keksiä uudestaan. Maria Forsman on yksi pätevimmistä tutkijoista bibliografioiden teorian saralla Suomessa. Hän on tehnyt muun muassa seuraavat teokset: *Bibliography of Finnish sociology 1980-1984* (1989) ja *Savitaulusta tietokoneeseen: bibliografian perusteita ja teoriaa* (1985), jota käytän päälähteenäni.

2.1 Bibliografiaan liittyvät termit

Suomen kielessä bibliografialla yleisimmin tarkoitetaan kirjamuotoista kirjallisuusluetteloa. Siinä missä muissa maissa termillä bibliografia on monia merkityksiä, Suomessa on annettu eri toimintalueille omat kuvaavammat nimitykset: bibliografiatoiminta, bibliografiatyö ja bibliografiantutkimus. Bibliografia terminä on sidoksissa aikaan ja kulttuuriin, mitkä olennaisesti vaikuttavat bibliografian sisällön ymmärrettävyyteen. (Forsman 1985, 9–11.)

Bibliografia sisältää dokumenttia koskevan toissijaisen tiedon ja se on riippumaton fyysisestä muodostaan. Dokumentin tarkoitus on säilyttää ja välittää sisältämäänsä tietoa. Bibliografinen tieto tar-

koittaa tietoja dokumenteista ja on bibliografiatyön sisällöllinen tulos. Bibliografiatoiminnalla tarkoitetaan kaikkia tapoja välittää dokumentteja koskevaa tietoa, ei siis itse dokumentin sisältämää tietoa. (Forsman 1985, 11.)

Tiedonlähteitä voidaan luokitella lähteen sisältämän tiedon alkuperäisyyden asteen perusteella kolmeen ryhmään: primaarilähteet, sekundaarilähteet ja tertiäärilähteet. Primaarilähteet, kuten artikkelit, tarjoavat uutta tietoa alkuperäisessä muodossaan. Sekundäärilähteinä bibliografiat listaavat primaarilähteitä. Tertiäärilähteet, kuten luettelot tietokannoista, listaavat sekundäärilähteitä. (Haasio & Savolainen 2004, 20.)

2.2 Bibliografiatyypit

Bibliografiat voidaan jakaa yhteiskunnallisen tehtävän, sisällöllisen kattavuuden, kronologisen peittävyden, sisällön bibliografisen analysoinnin syvyyden, bibliografian muodon sekä bibliografian itsenäisyyden perusteella (Forsman 1985, 13). Jokainen bibliografia sopii kustakin jaottelusta johonkin tyyppiin ja siten bibliografialla on kuusi erilaista ominaisuutta (sama, 15). Tässä luvussa esittelen nämä ominaisuudet.

Yhteiskunnallisen tehtävän mukaan bibliografiat jaetaan neljään eri ryhmään. Kansallisbibliografia on jonkin maan mahdollisimman kattava julkaisujen listaus, ja sen voidaan katsoa vahvistavan myös kansallista identiteettiä sekä kulttuuria. Tieteen- tai tiedonalan erikoisbibliografia pyrkii edistämään tieteellistä tutkimustyötä, opetusta ja hallintoa. Valikoimaluettelo eli suositteluva bibliografia on valittu otos jotakin asiaa käsittelevistä dokumenteista. Kirjakauppa- ja kustannustoimen bibliografiat eli kustantajaluettelot esittelevät juuri julkaistuja tai lähitulevaisuudessa julkaistavia teoksia. (Forsman 1985, 13.)

Sisällöllisen kattavuuden perusteella bibliografiat jaetaan viiteen eri tyyppiin. Yleisbibliografia on mahdollisimman laaja. Erikoisbibliografia keskittyy yhden tiedon- tai tieteenalan aineistoon. Aihekohtainen eli temaattinen bibliografia sisältää johonkin tiettyyn aiheeseen liittyvää aineistoa. Aihe on pienempi kuin tiedon- tai tieteenala tai sitten aihe ei kuulu selvästi mihinkään yhteen tiedon- tai tieteenalaan. Henkilöbibliografia sisältää jonkun henkilön tuotannon mahdollisimman laajasti. Alue- tai maakohtainen bibliografia keskittyy nimensä mukaisesti jonkun alueen tai maan julkaisuihin. (Forsman 1985, 13–14.)

Kronologisen peittävyuden perusteella bibliografiat tyypitellään takautuviksi bibliografioiksi tai jatkuviksi bibliografioiksi. Takautuva bibliografia sisältää aineiston valitulta ajanjaksolta. Jatkuva bibliografia ilmestyy jatkuvasti ja täydentää aikaisempia bibliografioita. Kun tietokoneella olevia takautuvia bibliografioita täydennetään jatkuvalla bibliografialla, jatkuva bibliografia sulautuu osaksi takautuvaa bibliografiaa. (Forsman 1985, 14.)

Bibliografiat voidaan tyypitellä myös sisällön kuvailun syvällisyyden perusteella. Bibliografinen kirjaus eli signaalitaso kattaa dokumentin bibliografiset tiedot, mutta ei mene syvemmälle tasolle. Tiivistelmäinformaatio eli analyttinen taso kattaa jo tiivistelmät ja käännökset bibliografisten tietojen lisäksi. Katsausinformaatio eli analyttis-synteettinen taso paneutuu syvällisimmin dokumentin sisällön kuvailuun. Bibliografia voi myös yhdistää piirteitä kaikista näistä kolmesta tyypestä. (Forsman 1985, 14.)

Fyysisen muodon perusteella bibliografiat jaetaan neljään tyyppiin: luettelokortistoon, painettuun bibliografiaan, mikromuotoiseen bibliografiaan ja bibliografiseen tietokantaan. Näistä painettu bibliografia on ollut yleisin ja perinteisin. (Forsman 1985, 15.) Bibliografioita julkaistaan koko ajan enemmän ja enemmän elektronisina tietokantoina, mikä on helpottanut päivittämistä. Tämän ansiosta ajantasaisuus on parantunut. (Mäkinen & Laitinen 2013, viitattu 29.11.2013.)

Bibliografian itsenäisyyden perusteella jako tehdään kahteen tyyppiin: itsenäisiin tai epäitsenäisiin. Itsenäinen bibliografia, jota sanotaan myös vapaaksi bibliografiaksi, on oma kokonaisuutensa. Epäitsenäinen bibliografia on osa jotakin toista teosta. Näitä epäitsenäisiä bibliografioita voidaan myös sanoa piilo- tai kryptobibliografioiksi. (Forsman 1985, 15.)

2.3 Bibliografisen informaation tasot

Bibliografinen informaatio jakautuu kolmeen tasoon dokumenttien analysoinnin syvyyden perusteella. Nämä tasot ovat: signaalitaso, analyttinen taso ja analyttis-synteettinen taso. Jokaisella on oma merkityksensä tiedon välittämisessä. (Forsman 1985, 16–17.)

Signaalitaso on perinteisin ja suppeimman tason analysointi, joka sisältää tarkat bibliografiset tiedot dokumenteista. Tätä tasoa käytetään laajoissa yleisbibliografioissa, joihin on kerätty dokumentteja

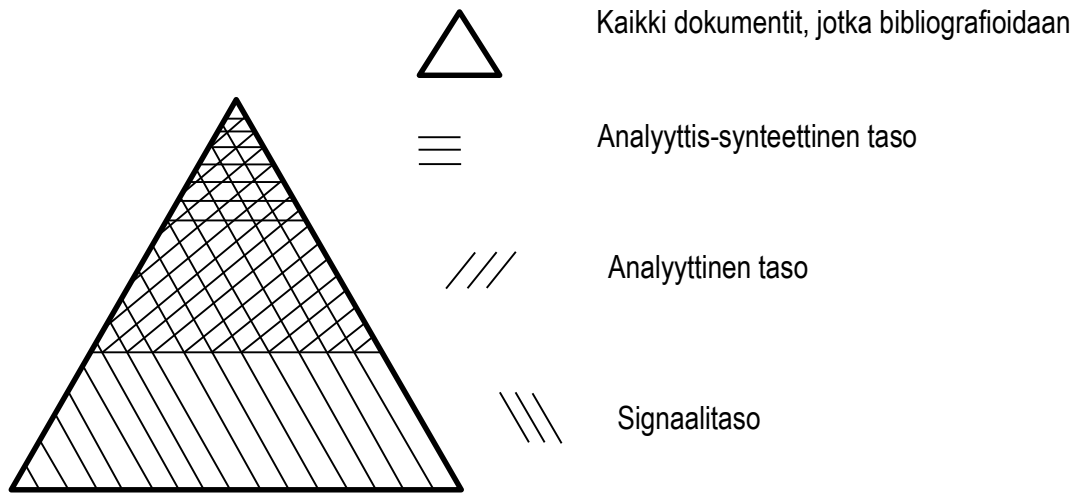
mahdollisimman kattavasti. (Forsman 1985, 16–17.) Esimerkkinä laajasta yleisbibliografiasta voidaan mainita *Suomen historiallinen bibliografia*, joka sisältää kaiken tieteellisen historiakirjallisuuden, mitä Suomessa on julkaistu vuodesta 1544 lähtien. Lisäksi tähän bibliografiaan on tallennettu ulkomailla julkaistu Suomea koskeva historiakirjallisuus. (Suomen historiallinen seura 2015, viitattu 11.8.2015.)

Analyttinen taso käsittää myös tiivistelmiä ja käännöksiä. Koska tämä vaatii enemmän työtä, tällä tasolla käsitellään usein vain osa dokumenteista. Analysoitavaksi valitaan ennalta määriteltyjen kriteerien perusteella dokumentteja. Tämä taso antaa syvemmän kuvan dokumentin sisältämästä tiedosta bibliografian käyttäjälle. (Forsman 1985, 16–17.) Analyttisestä bibliografiasta mielenkiintoinen esimerkki on Juri Nummelinin *Pulpografia Britannica: brittiläisiä kioskidekkareita suomeksi 1944–1992* (2014). Teoksessa käsitellään nimensä mukaisesti suomennettuja brittiläisiä kioskidekkareita rajatulta aikakaudelta. Näkökulma on kirjailijalähtöinen, tekijä esittelee kirjailijan ja hänen tuotantoaan, ja artikkelin lopussa on bibliografia kyseisen kirjailijan tuotannosta. Lisäksi teoksessa käsitellään brittiläistä kioskikirjallisuuden historiaa. Tämä teos lähestyy analyttis-synteettistä tasoa, mutta toisaalta artikkelit eivät ole kovin pitkiä eivätkä ehkä syvällisintä tasoa, joten määrittelen tämän analyttiseksi bibliografiaksi.

Analyttis-synteettisellä tasolla aineistoon perehdytään kaikista syvällisimmin. Tällä tasolla analysointi vaatii rautaista ammattitaitoa dokumenttien tiedon- tai tieteenalasta. Tuloksena on dokumentista analyttis-synteettinen katsaus, joka lähestyy jo tieteellistä artikkelia. (Forsman 1985, 16–17.) Esimerkiksi analyttis-synteettisestä bibliografiasta olen valinnut Henrik Meinanderin toimittaman teoksen *Scripta Mannerheimiana: puheenvuoroja Mannerheim-kirjallisuudesta & valikoiva bibliografia* (1996). Tässä teoksessa on viisi artikkelia, jotka käsittelevät Mannerheim-kirjallisuutta monesta näkökulmasta. Toinen osa teosta on Mannerheim-bibliografia, jossa on 352 nimekettä. Bibliografian on koostanut silloinen Mannerheim-museon arkistonhoitaja Niklas Labart. Alun perin nimekkeitä on ollut noin 700, joista puolet on jätetty pois tästä julkaistusta versiosta. Artikkelit ja bibliografia toimivat hyvin rinnakkain, koska artikkeleiden lähteissä on paljon bibliografian nimekkeitä ja tekijät ovat selvästi Mannerheim-asiantuntijoita. Lisäksi bibliografiasta löytyy valtavasti lisämateriaalia aiheesta kiinnostuneille.

Tasojen välisiä suhteita voi selkeyttää kolmiomalli (kuvio 1). Malli osoittaa, että kaikki dokumentit käsitellään signaalitasolla, osalle tehdään myös analyttisen tason käsittely ja vain pienin osa saa

analyttis-synteettisen tason käsittelyyn. Korkeampi taso ei korvaa alempaa vaan täydentää sitä.
(Forsman 1985, 17.)

KUVIO 1. Bibliografisen informaation tasot (Forsman 1985, 17).

3 BIBLIOGRAFIAN LAADINTAPROSESSI

Bibliografian laadintaprosessi alkaa suunnittelusta. Ensin tulee määritellä, kenelle kyseinen bibliografia on tarkoitettu: onko bibliografia osa koululaisille tarkoitettua oppikirjaa, muutamalle ihmiselle tarkoitettu vai onko kyseessä laajemmalle käyttäjäkunnalle tarkoitettu bibliografia. Olemassa oleva materiaalin määrä ja bibliografian laatijan aikataulu asettavat rajoituksia bibliografialle. (Nicholas & Standley 1984, 4.)

Kun bibliografian käyttäjät on määritelty, toisena vaiheena on tehdä yksityiskohtaisempi määrittely, jonka mukaan laadinta sitten tehdään. Apuna tässä voi käyttää seuraavaa kahdeksan kohdan listaa:

1. Määritellään rajat bibliografialle, mitä kaikkea sisällytetään ja mitkä jätetään ulkopuolelle.
2. Materiaalin tason määrittelyssä päätetään: minkä tasoista materiaalia bibliografiaan sisällytetään. (Esimerkiksi otetaanko mukaan lastenkirjoja.)
3. Päätetään, kuinka vanhaa materiaalia valitaan.
4. Päätetään ajanjakso, jolta materiaalia valitaan.
5. Päätetään, otetaanko bibliografiaan vieraskielisiä teoksia.
6. Suunnitellaan, miten eri muodoissa julkaistut dokumentit vaikuttavat itse bibliografian muotoon, ja kuka määrittää dokumenttien laadun.
7. Valitaan julkaisuun sisällytettävien dokumenttien muoto. (Uusiin aiheisiin liittyvä materiaali voi olla ainoastaan tutkimusraporteissa tai tieteellisissä artikkeleissa.)
8. Bibliografiaan sisällytettävien teosten saatavuutta ja tämän ilmaisua tulee pohtia vielä loppuksi. Listaanko teoksia, joita ei ole mahdollisuutta saada mistään konkreettisesti tutkittavaksi. Jos saatavuudessa on rajoituksia, ne tulee ilmoittaa. (Nicholas & Standley 1984, 5–6.)

Aineiston kokoamisvaiheessa tehdään hakusuunnitelma, jotta kaikki mahdolliset tiedonlähteet relevanttien dokumenttien löytämiseksi saadaan käsiteltyä (Nicholas & Standley 1984, 7). Hakusuunnitelmaa tehdessä ensin määritellään termit ja asiasanat, joiden tulisi kattaa laadittavalle bibliografialle olennaiset alueet aiheesta. Nämä voivat itse hakuprosessissa laajentua tai tarkentua tarpeen mukaan. (Nicholas & Standley 1984, 8.) Bibliografiaan valittavien dokumenttien tietoja voidaan saada konkreettisesti dokumenttia tarkastelemalla tai jo tehdyistä bibliografioista (Forsman 1985, 68). Ammattitaitoinen ja -tietoinen bibliografi, henkilö, joka laatii bibliografioita, pyrkii saamaan dokumentit konkreettisesti tarkasteltavaksi. (Forsman 1985, 68; SuomiSanakirja.fi 2013a, viitattu

1.12.2013.) Nicholas & Standley nimittävät tätä jopa kultaiseksi säännöksi bibliografian laatimisessa (1984, 7). Hakuprosessin jälkeen materiaalia on kolmesta luokasta: niitä, jotka on nähty ja todettu olennaiseksi, nähty ja hylätty sekä ei konkreettisesti nähtyjä. Jos ensimmäinen ryhmä on riittävän kattava, voidaan "ei nähtyjen" -luokka unohtaa. Jos ei näkemättä jääneitä oteta mukaan bibliografiaan, tämä tulee ilmoittaa bibliografiassa. (Nicholas & Standley 1984, 8.)

Dokumenttien kuvailu on bibliografian laadinnan ydin. Tämän vuoksi jokainen tieto dokumenteista täytyy pitää paikkaansa. Tämä vaatii äärimmäistä huolellisuutta. Kuvailun muoto ja siihen tulevien osien järjestys päätetään etukäteen ja sitä noudatetaan laadintaprosessissa. (Nicholas & Standley 1984, 9.) Dokumenttien luetteloinnissa käytettävä bibliografinen kuvailu voi vaihdella pelkän dokumentin bibliografisten tietojen kirjauksesta laajoihin, esittelyjä ja arvioita sisältäviin lisäyksiin saakka (Forsman 1985, 69–70).

Bibliografiaan tulevat dokumentit voidaan jäsentää esimerkiksi alkuperän, sisällön tai aiheen sekä julkaisumuodon perusteella. Alkuperään perustuva jako jakautuu kolmeen ryhmään: alueeseen, ajanjaksoon ja henkilöihin. Alueeseen perustuva jako tarkoittaa joko yhden maan kansallisbibliografiaa tai usean maan kansainvälistä bibliografiaa. Tiettyä ajanjaksoa käsitteleviin dokumentteihin keskittynyt bibliografia on aikakausibibliografia. Henkilöbibliografiat jakautuvat kahteen tyyppiin. Subjekttiivisen henkilöbibliografian dokumentit ovat tietyiltä henkilöiltä, henkilöryhmiltä tai yhteisöiltä. Yksilökohtainen henkilöbibliografia on taas kyseessä, jos kaikki dokumentit ovat yhden tekijän tekemiä. Sisällön suhteen bibliografiat jaetaan neljään ryhmään: yhtä maata tai paikkakuntaa käsitteleviä dokumentteja sisältävä bibliografia, useampia tai kaikkia maita tai paikkakuntia käsitteleviä dokumentteja sisältävä bibliografia, bibliografia, jonka dokumentit käsittelevät jotain tiettyä ajanjaksoa, ja bibliografia, jonka dokumentit käsittelevät yhtä tai useampaa henkilöä. Julkaisumuodon perusteella jäsennetyt bibliografiat voivat sisältää eri muodoissa julkaistuja teoksia tai keskittyä yhteen julkaisumuotoon. (Forsman 1985, 69.)

Bibliografian aineisto voidaan järjestää eri tavoilla: aakkoselliseen järjestykseen tekijöiden, nimikkeiden tai hakusanojen perusteella tai jollakin näiden yhdistelmällä, systemaattiseen järjestykseen, kronologiseen järjestykseen, maantieteelliseen järjestykseen (Forsman 1985, 70). Minkä yhdistelmän järjestämiseen valitseekaan, tulee muistaa kolme avainsanaa: täsmällisyys, ymmärrettävyys ja johdonmukaisuus (Nicholas & Standley 1984, 12).

Lopuksi bibliografialle kirjoitetaan johdanto, jossa kerrotaan miksi tämä bibliografia on tehty, mikä pätevyys tekijällä on tehdä bibliografiaa, mitä lähteitä on käytetty, minkä tyyppistä materiaalia bibliografia sisältää, alussa määritelty laajuus ja rajoitukset sekä toimintapuitteet. Lisäksi johdannossa perustellaan bibliografiaan valittu järjestys. Johdannon jälkeen bibliografialle tehdään vielä hakemisto tai hakemistoja. Hakemisto voi olla esimerkiksi: nimihakemisto, aihehakemisto ja maantieteellinen hakemisto. (Nicholas & Standley 1984, 16.)

4 TIETOKIRJASTA TIETOTEOKSEEN

Tässä luvussa käsittelen, miten määritellään tietokirja tai -teos ja millainen on laadukas ja luotettava tietoteos. Lisäksi kuvailen, miten tietoteoksen luotettavuus voidaan selvittää. On äärimmäisen tärkeää määritellä, millainen on laadukas tietokirja, kun tarkoituksena on laatia noin 1000 teoksen lista Titanicin liittyvistä teoksista, joita asiantuntijan arvion mukaan on julkaistu kaiken kaikkiaan yli 10 000 (Peltonen, sähköpostiviesti 15.5.2012). Näiden määrittelyjen perusteella saadaan runko valintakriteereistä, joiden avulla valitsen kirjat bibliografiaan.

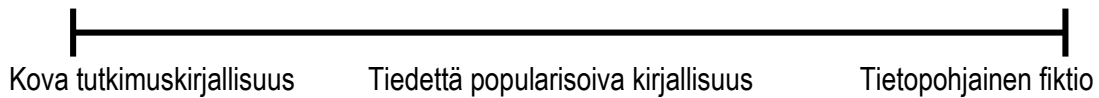
4.1 Tietokirjan määritelmiä

SuomiSanakirja.fi -sivuston sivistyssanakirjan mukaan tietokirja on ”kirja, joka sisältää tietoa jostakin aiheesta” (SuomiSanakirja.fi 2013b, viitattu 11.9.2013). Tietokirjallisuuden sivusto määrittelee tietokirjallisuuden ”kirjallisuudeksi, jonka päätarkoitus on tiedonvälitys” (SuomiSanakirja.fi 2013c, viitattu 11.9.2013). Suomen tietokirjailijoiden määrittely on laajempi. Se ei sido tietoa kirjaksi, vaan ottaa huomioon myös muut formaatit ja puhuu tietoteoksesta. Tieto on totta ja se pystytään perustelemaan. Tärkeintä ei ole, missä muodossa tieto on julkaistu, vaan tavoite on välittää totuuteen perustuvaa tietoa lukijoille. (Suomen tietokirjailijat ry 2013, viitattu 12.9.2013.)

Lehtonen (2006, 244–245) pohtii artikkelissaan perustellusti sitä, eikö kaikki kirjoittaminen vaadi tietoa kirjoitustyön pohjalle ja näin ollen kaikki kirjallisuus olisikin tietokirjallisuutta. Aiemmin kaunokirjallisuuden ja tietokirjallisuuden erottelu perustui faktan ja fiktion eroon. Näiden välinen raja on nykyisin hämärtnyt. Faktaan ja fiktion jaottelua on käytetty vain noin kaksisataa vuotta. Hiidenmaa toteaa Lehtosen tavoin artikkelissaan, ettei lopullista rajaa tietokirjallisuuden ja kaunokirjallisuuden välillä ole pystytty selvittämään ja esittääkin, että vakiintuneiden kirjastoluokitusten jako kauno- ja tietokirjallisuuteen olisi käytännöllinen määrittelytapa. Toinen uudempi ajattelumalli olisi lukijatutkimuksesta selvinnyt määritelmä ”tietokirja on se, jota lukija lukee tietokirjana”. (Hiidenmaa 2006, 219–220.)

Kirjastoluokitukset ja kirjojen sijoittelu näiden perusteella kirjastoissa vaikuttaa ihmisten käsityksiin tietokirjallisuudesta (Jussila 2006, 15). Kirjakauppojen tietokirjojen lajittelu myynnin edistämiseksi

sekoittaa asiakkaiden käsitystä siitä, mitkä teokset ovat tietokirjallisuutta (Jussila 2006, 16). Tietokirjallisuutta luokitellaan eri tavoin, ja usein on hankala määritellä rajat, mitkä teokset kuuluvat tietokirjallisuudeksi mitkä kaunokirjallisuudeksi (Jussila 2006, 12). Tätä liukuvaa määritelmää kuvaa kuvio 2, jossa janan toisessa päässä on tietopohjainen fiktio, jossa faktat ovat oikein, mutta viitekehys on fiktiivinen, ja toisessa päässä on tiukka tutkimuskirjallisuus. Kaikki tällä janalla ovat omalla tavallaan tietokirjoja.

KUVIO 2. Tietokirjallisuuden rajattomuus (Virranniemi, keskustelu 9.6.2015).

Kokoavasti voidaan Jussilan (2006, 15) mukaan määritellä, että tietokirjallisuus:

- käsittelee reaalista todellisuutta
- on se osa kirjallisuutta, joka ei ole kaunokirjallisuutta
- keskittyy tietoon
- voi sisältää fiktiivisiä tai kantaa ottavia aineksia tai molempia
- välittää tietoa suurelle yleisölle tai tietylle kohderyhmälle
- on julkaistua ja kaikkien saatavilla.

Jussila jakaa lisäksi tietokirjallisuuden kuuteen luokkaan: tutkimuskirjallisuus, hakukirjallisuus, opaskirjallisuus, oppikirjallisuus, yleinen tietokirjallisuus ja mielipidekirjallisuus. Bibliografiat kuuluvat hakukirjallisuuteen. (Jussila 2006, 23–24.)

4.2 Tietokirjan laatu ja luotettavuus

Suomessa julkaistaan useita tietokirjoja joka päivä, vuodessa noin 6500 (Haapavaara 2012, 64). Kustannusalalla tapahtuva muutos, enemmän nimikkeitä samoilla tekijäresursseilla, heikentää laatua väistämättä (Haapavaara 2012, 64; Lehtonen 2006, 250). Tietokirjan laatu määrittyy kirjan tekijöiden ja lukijoiden käsityksistä siitä, mitä laatu on. Laatu elää ajan mukana arvostuksien muuttuessa. (Lehtonen 2006, 250–251.) Laadukas tietokirja tarjoaa luotettavaa tietoa ja herättää ajatuksia (Leino-Kaukiainen 2006, 279).

Uusia Titaniciin liittyviä kirjoja julkaistaan enemmän kuin yksi joka kuukausi eri puolilla maailmaa. Laadukas Titanic-aiheinen tietoteos tai muu julkaisu sisältää tosiasioita tai perusteltuja vahvoja olettamuksia. ”Laadukkaan kirjan takeena ovat asiapitoisen tekstin lisäksi mahdollisimman monipuolinen, tarkkuudella valittu valokuva- ja piirroskuvitus, yleisteoksessa kansipiirroksiset sekä tapahtuma-alueiden kartat sekä mahdollisimman oikeellinen matkustaja- ja miehistöluettelo.” Hyvä Titanic-kirja ei sisällä täytemateriaalia tai fonttikoolla sivumäärän lisäämistä.” (Peltonen, sähköpostiviesti 7.10.2013.)

”Kirjan luotettavuuden takeena ovat ensisijaisesti alan tunnetut kansainväliset tekijänimet, tutkijat, joiden suorittamaan työn laatutasoon voi mahdollisimman tarkasti luottaa.” Kirjan luotettavuutta arvioidessa kannattaa muistaa, että Titanicinkin liittyvässä tutkimuksessa on mielipiteiltään eriäviä koulukuntia. (Peltonen, sähköpostiviesti 7.10.2013.)

Pyrittäessä täydelliseen bibliografiaprosessiin palaute bibliografian tarvitsijoilta bibliografian sisällöstä laatijalle on tärkeää (Forsman 1985, 60). Tämän yhteistyön merkitys korostuu vielä siksi, että maallikon tai tavallisen harrastajan on vaikea erottaa joidenkin Titanicia käsittelevien kirjojen ja teosten sisällöstä harhaanjohtavat tiedot paikkaansa pitävien faktojen joukosta (Peltonen, sähköpostiviesti 7.10.2013).

5 TITANIC JA TUTKIMUS

Titanic oli valmistuessaan suurin alus, mitä oli rakennettu. Titanicin uppoaminen huhtikuussa 1912 oli siihen mennessä suurin merionnettomuus. (Chapin 2012, 9.) Titanicista alkoi syntyä arvoituksia ja tarinoita heti valmistumisen jälkeen. Kun toimittajat ja kirjailijat sekoittivat fantasiaa faktoihin onnettomuuden jälkeen, muodostui Titanicista se myyttiset mittasuhteet saanut alus, mikä se tänä päivänä on. (Eaton & Haas 2003, 7.) Titanicin tuho oli enemmän kuin vertaus luokkayhteiskunnan romahduksesta ja ihmisten ylimielisyydestä teollistumisen aikakautena. Onnettomuus puhuttelee meitä alkukantaisella tunnetasolla ja uhmaa selityksiä. (Anderson 2005, 1.) Titanicista tiedetään faktoja enemmän kuin monesta muusta valtamerialuksesta, mutta toisaalta faktoja sekoittavat lukuisat keksityt tarinat. (Eaton & Haas 2003, 7–8.)

Seuraavassa suorassa lainauksessa toimeksiantajan tyhjentävä perustelu, miksi Titanicia tutkitaan edelleen.

Titanic-tutkimukseen liittyy lukemattomia erityyppisiä tutkimuskenttiä, kuten onnettomuusteknisiä ja henkilöhistorioihin liittyviä. Yksi historiallinen syy alukseen edelleen herättämään tutkimukselliseen kiinnostukseen on se, ettei kyseessä ollut nopeasti tapahtunut onnettomuus (vrt. matkustajalaiva Lusitanian uppoaminen vuonna 1915 torpedoinnin seurauksena vain 18 minuutissa) vaan ensinnäkin merimatka kesti useita päiviä ja toiseksi itse uppoamiseen kului suhteellisen pitkä aika 2 h 40 min, minkä ansiosta (teoreettisesti, pelastusvenepaikkojen liian vähäinen määrä unohtaen) lähes kaikilla oli mahdollisuus pelastua. Kyseessä oli siis hyvin epätavallinen asetelma. Tutkijat yrittävät myös esimerkiksi selvittää, miksi määrätty ihmiset onnistuivat pelastautumaan ja minkä vuoksi jotkut toiset eivät. Yritetään saada selville, mitä seikkoja olisi ennen uppoamista tai rakentamisvaiheessa voitu tehdä toisin tai tehokkaammin, jotta enemmän ihmishenkiä olisi säästynyt. Titanic-tutkimuksessa monia tutkijoita kiinnostaa myös se, että alus oli yksi viktoriaanisen ajanjakson viimeisiä ilmentymiä; kolmen eri luokan matkustajat ja miehistön jäsenet edustivat sen aikakauden mikrokosmista – kansallisuuksia yli 30 maasta. Myös Titanicin aikaansa edellä olleet tekniset ratkaisut sekä mahdolliset rakenteelliset puutteet herättävät tutkijoiden mielenkiintoa. Kiinnostavaa on tutkia myös, miten pitkään hylky tulee vielä säilymään 3800 metrin syvyydessä ruoste- ja bakteeritoiminnan väijäämättä edetessä ja tuhotessa metalli- ja puuosat viimein kokonaan. (Peltonen, sähköpostiviesti 22.6.2015.)

5.1 Titanic-tutkija Juha Peltonen

Opinnäytetyöni toimeksiantaja Juha Peltonen on ammatiltaan toimittaja ja kääntäjä. Hänen kohdallaan Titanic-tutkija on erittäin perusteltu titteli. Hänen kiinnostuksensa Titaniciin heräsi jo kouluaikana 1960-luvulla, jolloin hän luki vanhempiensa kirjahyllystä löytämänsä Walter Lordin *Titanicin kohtalonyö* -teoksen. (Myllyniemi 2012, 64.) Ensimmäisen Titaniciin liittyvän käännöstyön hän teki jo vuonna 1989, jolloin hän käänsi englanniksi Eino Leinon runon *Titanic* vapaasti kääntäen. Hän on suomentanut myös John Eatonin & Charles Haasin *Titanic*-teoksen, joka ilmestyi 2003. Toinen iso Titanic-käännöstyö oli Claes-Göran Wetterholmin *Titanic*, joka ilmestyi uppoamisen 100-vuotisjuhluvuonna 2012. Kirja ei ollut pelkkä käännös vaan Peltonen lisäsi suomalaisia koskevaa materiaalia huomattavan määrän. (Peltonen, sähköpostiviesti 18.4.2016.)

Juha Peltonen on kansainvälisesti tunnettu Titanic-tutkija, joka kuuluu British Titanic Societyyn sekä amerikkalaiseen Titanic tutkijafoorumiin, jonne kutsutaan ansioituneita Titanic-tutkijoita. Foorumia ylläpitää amerikkalainen Titanic-tutkija George Behe. Behe on kirjoittanut lukuisia merkittäviä Titanic-teoksia, kuten *Titanic: Safety, Speed, and Sacrifice*. (Peltonen, sähköpostiviesti 18.4.2016.)

5.2 Titanic-bibliografiat

Titanicista on julkaistu useita bibliografioita, joista seuraavassa nostan esille kolme erilaista. Kaikilla näillä kolmella bibliografialla on neljä yhteistä piirrettä. Ne ovat valikoimaluetteloita, aihekohdattaisia, takautuvia ja painettuja (vrt. Bibliografiatyypit luku 2.2.). Sisällönkuvailun tasossa ja itsenäisyydessä on eroja.

Vuonna 1926 julkaistu bibliografia on toimeksiantajan tietojen mukaan ensimmäinen ja on ollut todella kattava aikanaan (Peltonen, sähköpostiviesti 29.8.2015). Chapin oli valinnut bibliografiaan kirjat ja pamfletit, ja näitä oli tuolloin julkaistu 43, joista listassa on 39. Neljästä puuttuvastakin perustellaan kolme hyvin: kaksi on eri painoksia yhdestä listatusta ja yksi puuttuvista on ruotsalainen painos listatusta amerikkalaisesta teoksesta. Itseäni jäi toki kiinnostaman se yksi puuttuva teos, miksi se on jätetty pois ja miksi siitä ei ole mainintaa. Kattavuus on ollut tässä bibliografiassa huipuluokkaa. Tällä hetkellä kaikkien Titanicista julkaistujen teoksien listaaminen olisi lähes mahdotonta. Tämä bibliografia on keräilyharvinaisuus. Alkuperäisen nimiösivun mukaan siitä otettiin vain viidenkymmenen kappaleen painos. Onneksi bibliografiasta on otettu uusintapainos 2012, jonka

avulla voi tutustua varhaiseen listaukseen. Tämä bibliografia on itsenäinen ja sisältää kaikista dokumenteista kommentit, jotka ovat pääsääntöisesti hyvin lyhyitä.

Claes-Göran Wetterholmin teos *Titanic* vuodelta 1988 sisältää myös bibliografian. Näin ollen tämä on ainoa epäitsenäinen bibliografia näistä kolmesta. Teos jakautuu kahteen osaan, joista jälkimmäisessä on myös kirjalista. Bibliografiaosuuden sisältö on ryhmitelty tarkasti moneen ryhmään, mutta dokumenteista on vain bibliografiset tiedot. Sisällön kuvailussa jäädään signaalitasolle. Kirja on saanut vuonna 1996 kolmannen osan, jota on sitten päivitetty vuoden 1999 painoksessa. Bibliografiaa on päivitetty vuoden 1996 painoksessa yhdellä lisäsivulla ja 1999 painoksessa reilulla kahdella sivulla. Erikoista tässä on se, että vuoden 1996 painoksen lisäyksiä ei ole kolmannessa painoksessa. Omasta ja toimeksiantajan (sähköpostiviesti 1.7.2015) mielestä tässä on selvä puute. Ehkä tässä on ajateltu, että aiheen tutkijat käyvät sitten molemmat uudemmat painokset läpi. Toisaalta tässä voi olla kyse toimitustyön virheestä. Käyttäjystävällisempää olisi ollut sisällyttää kaikki uusimpaan painokseen.

Andersonin *The Titanic in print and on screen. An annotated guide to books, films, television shows and other media* (2005) on tarkastelemistani Titanic-bibliografioista tuorein ja monipuolin. Tämä on itsenäinen bibliografia. Aineisto on selkeästi ryhmitelty. Ryhmiä on 12: tietokirjat, pamfletit ja äänitallenteet, romaanit ja novellit, lastenkirjat, fiktiiviset elokuvat, televisiosarjojen jaksot ja antologiat, dokumenttielokuvat ja -videot, näytelmät, valikoidut esseet ja artikkelit, valikoidut runot, laulut ja runokokoelmat, sarjakuvakirjat ja parodiat, multimediaohjelmistot sekä valikoidut nettisivustot. Tähän teokseen on kerätty kaikille jotakin, ehkä jopa liikaakin. Sisällön kuvailun syvällisyys on jossain signaalitason ja analyttisen tason välissä. Jotkut dokumentit ovat saaneet yhden lauseen kommentin, toisista on kirjoitettu jopa sivun verran. Tässäkin bibliografiassa, kuten niin usein painetuissa, törmätään ajantasaisuuden ongelmaan. Listatuissa nettisivustoissa oli sellaisia, jotka eivät enää toimi.

6 BIBLIOGRAFIAN LAADINTAPROSESSI TITANIC-TIETOTEOKSISTA

6.1 Titanic-bibliografian ominaisuudet ja informaation taso

Tehtävänäni oli laatia tuhannesta Titanicia käsittelevästä tietoteoksesta koostuva bibliografia Juha Peltoselle. Aloitimme bibliografian suunnittelun jo kesäkuussa 2012. Prosessi eteni päätettäin, ohjausseminaarin pidin joulukuussa 2013 ja itse bibliografian laadin alkuvuonna 2016.

Forsmanin tyypittelyn mukaan (ks. luku 2.2) bibliografiillani on kuusi ominaisuutta. Yhteiskunnallisen tehtävän perusteella tämä bibliografia on valikoimaluettelo eli suosittelu bibliografia, koska tähän on valittu otos Titanicia käsittelevistä tietoteoksista. Sisällöllisen kattavuuden perusteella tämä on aihekohtainen eli temaattinen bibliografia, koska se sisältää vain Titaniciin ja siihen liittyvää aineistoa. Kronologisen peittävyuden perusteella bibliografiani on takautuva sisältäen aineiston valitulta ajanjaksolta. Sisällön kuvailun syvällisyyden perusteella tämä bibliografia jää signaalitasolle kattaen vain dokumentin bibliografiset tiedot. Fyysiseltä muodoltaan tämä bibliografia on bibliografinen tiedosto, vaikka Forsmanin lähde ei tällaista muotoa käsittelekään. Bibliografia on osa opinäytetyötä, joka talletetaan verkkopalvelu Theseukseen. Bibliografian itsenäisyyden perusteella tämä on epäitsenäinen bibliografia, koska tämä on osa opinäytetyötä.

Forsmanin määrittelemät kolme bibliografisen informaation tasoa (ks. luku 2.3) ovat signaalitaso, analyttinen taso ja analyttis-synteettinen taso. Tämä bibliografia jää signaalitasolle, koska tarkoituksena on koota laaja teosluettelo Titanic-tutkijoita varten, eikä paneutua materiaaliin sen syvälysemmin. Analyttisellä tasolla tulisi olla tiivistelmiä ja käännöksiä, mikä ei ole mitenkään mahdollista tähän työhön käytettävissä olevilla resursseilla.

6.2 Titanic-bibliografian toteutus

Bibliografian laadintaprosessissa käytin luvussa 3 esittelemääni Nicholas & Standleyn *Basic bibliography book: a brief guide to compiling bibliographies* -teoksen ohjeistusta. Ensimmäinen asia bibliografiaa laadittaessa on määrittellä, kenelle listausta on tekemässä (Nicholas & Standley 1984, 4). Oma listaukseni tulee ensisijaisesti Titanicin-tutkijoille. Asiapainotteisuus on siis tärkeintä, jolloin visuaalinen houkuttelevuus tietoteoksissa jää taka-alalle.

Ammattitaitoinen ja -tietoinen bibliografi eli henkilö, joka laatii bibliografioita, pyrkii saamaan dokumentit konkreettisesti tarkasteltavaksi. (Forsman 1985, 68; SuomiSanakirja.fi. 2013a, viitattu 1.12.2013.) Tämän säännön noudattaminen tässä yhteydessä ei ole mahdollista käytettävissä olevan ajan ja muiden resurssien vuoksi. Osa bibliografiaan tulevista kirjoista on hyvin harvinaisia, ja niiden ainoa kirjastokappale voi olla Kongressin kirjastossa Yhdysvalloissa, mikä tekisi niiden konkreettisesti tarkastelusta käytännössä mahdotonta. Pysin kuitenkin siihen, että toisen käden lähteet, joista tarkastan dokumenttien tiedot, ovat luotettavien kirjastojen tietokantoja. Tällä yritän vähentää mahdollisia virheitä. Niistä kirjoista, jotka toimeksiantaja antoi listattavaksi, hän on jo valinnan tehnyt ja teoksen laadun tarkastanut.

Nicholas & Standley (1984, 5–6) ovat tehneet kahdeksan kohdan määrittelysuunnitelman, jonka pohjalta laadintaa oli helppoa lähteä tekemään.

1. Ensin määritellään rajat bibliografialle, mitä kaikkea sisällytetään ja mitkä jätetään ulkopuolelle.

Tämä bibliografian on tarkoitus koostua tuhannesta tietoteoksesta. Rajasin bibliografian ulkopuolelle nettisivut, elokuvat ja runot. Poikkeuksena eräät kirjamuotoiset dokumentit, jotka on julkaistu vain internetsivulla teoksen kirjoittajan luvalla (ks. bibliografiasta Gibbons, E. To the Bitter End).

2. Materiaalin tason määrittelyssä päätetään, minkä tasoista materiaalia bibliografiaan sisällytetään. Esimerkiksi otetaanko mukaan lastenkirjoja.

Lähtökohtaisesti ei ole tarkoitus sulkea pois lasten tietoteoksia, koska ne voisivat olla mielenkiintoinen pieni ryhmänsä. Päätökset teen tapauskohtaisesti. Voihan joku Titanic-tutkija olla kiinnostunut siitä, miten aihetta on käsitelty lasten tietokirjoissa.

3. Kolmantena päätetään, kuinka vanhaa materiaalia valitaan.

Ensimmäinen Titanicia käsittelevä teos on julkaistu 1911. Vanhimmatkin teokset otetaan mukaan, jos ne täyttävät laatukriteerit.

4. Tämän jälkeen päätetään ajanjakso, jolta materiaalia valitaan.

Ajanjakso alkaa vuodesta 1911 ja päättyy vuoden 2015 julkaisuihin.

Luettelon kirjat jakautuvat kahteen ajanjaksoon: 1911–1944 ja 1945–2015. Toimeksiantajan kokemuksen perusteella Titanic-kirjojen ”vanha kausi” päättyi toisen maailmansodan loppumiseen. Sodan tuoma tekninen kehitys uudisti kirjat ulkoasultaan nykyaikaisiksi. (Peltonen, sähköpostiviesti 10.8.2015.)

5. Viidennessä kohdassa päätetään, otetaanko bibliografiaan vieraskielisiä teoksia.

Bibliografian idea on yhdistää monen eri maan Titanic-julkaisuja, joten suurin osa listatuista teoksista tulee olemaan vieraskielisiä teoksia. Maat tarkentuvat laadintaprosessin aikana. Aloitan toimeksiantajan antamista kirjailijoista ja jaottelen ne eri maiden alle. Alustavan suunnitelman mukaan aineistoa olisi ainakin seuraavista matkustajien ja laivan henkilökunnan kotimaista: Suomi, Ruotsi, Tanska, Norja, Iso-Britannia, Pohjois-Irlanti, Irlanti/ Eire, Saksa, Ranska, Alankomaat, Belgia, Italia, USA, Kanada ja Australia. Muissakin maissa on julkaistu aihetta käsitteleviä kirjoja, ja tapauskohtaisesti harkitaan, otetaanko niitä listalle.

6. Suunnitellaan, miten eri muodoissa julkaistut dokumentit vaikuttavat itse bibliografian muotoon, ja kuka määrittää dokumenttien laadun.

Tarkoitus on kerätä sekä painettuja että e-kirjoja. Muu materiaali jätetään tästä pois. Toimeksiantaja on laadun tarkastaja viime kädessä.

7. Valitaan julkaisuun sisällytettävien dokumenttien muoto. Uusissa aiheissa materiaali voi olla ainoastaan tutkimusraporteissa tai tieteellisissä artikkeleissa.

Sisällytän bibliografiaani vain painettuja ja elektronisia teoksia. En listaa artikkeleja, raportteja enkä muun muotoisia lyhyitä dokumentteja.

8. Bibliografiaan sisällytettävien teosten saatavuutta ja tämän ilmaisua tulee pohtia vielä loppuun. Listaanko teoksia, joita ei ole mahdollisuutta saada mistään konkreettisesti tutkittavaksi. Jos saatavuudessa on rajoituksia, ne tulee ilmoittaa.

Kirjoitan bibliografian johdantoon tiedot niistä kirjastoista, joiden tietokantoja olen käyttänyt lähteinä. Jos teos ollut minulla lainassa ja olen konkreettisesti itse tarkastellut tietoja, merkitse teokset tähdellä *. Ostotietoja en merkitse, koska ne muuttuvat nopeallakin tahdilla. Mainitsen johdannossa muutaman verkkokaupan, joista olen joidenkin kirjojen tietoja löytänyt.

Nicholas & Standley (1984, 7) painottavat kokoamisvaiheessa tehtävää hakusuunnitelmaa, jotta kaikki mahdolliset tiedonlähteet relevanttien dokumenttien löytämiseksi saadaan käsiteltyä. Hakusuunnitelmaa tehdessä ensin määritellään termit ja asiasanat, joiden tulisi kattaa laadittavalle bibliografialle olennaiset alueet aiheesta. Nämä voivat itse hakuprosessissa laajentua tai tarkentua tarpeen mukaan. (Nicholas & Standley 1984, 8.) Toimeksiantajalla on jo verkosta kadonneelta internetsivulta poimittu Jerry Revisin tekemä listaus *Bibliotheca Titanic*, jota on viimeksi päivitetty vuonna 1998. Tästä listauksesta toimeksiantaja on poiminut kirjat, jotka hän tahtoo bibliografiaan mukaan. Hän on siis valinnut jo relevantit teokset tuosta listauksesta. Tehtävänäni on aluksi tarkastaa näiden teosten tiedot, koska ne ovat osittain hyvinkin puutteelliset. On mahdotonta tehdä jokaista teosta aukottomasti koskevaa hakusuunnitelmaa. Aloitan kuitenkin haut tekijän ja teoksen nimen tai nimen osan perusteella. Osan kohdalla nämä varmasti riittävät, ja joidenkin kohdalla joudun muokkaamaan hakua. Ensimmäisenä haen Kongressin kirjaston tietokannasta tai British Libraryn tietokannasta, riippuen julkaisumaasta, jos siitä on tietoa. Kotimaisten teosten tiedot tarkastan kansallisbibliografia Fennicasta. Näiden jälkeen käytän WorldCat-yhteisluetteloja ja viimeisenä haen Googlen kautta. Revisin listauksen läpikäynnin jälkeen tarkastan toimeksiantajan sähköpostilla välittämät relevantit teokset ja lisään ne listaukseen.

Dokumenttien kuvailu on bibliografian laadinnan ydin. Kuvailun muoto ja siihen tulevien osien järjestys päätetään etukäteen, ja sitä noudatetaan laadintaprosessissa. (Nicholas & Standley 1984, 9.) Bibliografiassani kuvailun muoto on hyvin lähdemerkintämainen. Osien järjestys on seuraava:

1. tekijä
2. julkaisuvuosi
3. nimeke
4. kustantaja
5. kustantajan kotipaikka, myös maa kaupungin lisäksi. Maa on suomalaisissa sekä suomeksi että englanniksi ja muissa englanniksi. Jos toimeksiantaja poistaakin listauksen maaotsikot omassa käytössään, niin viitteessäkin tulee olla maa. Ensimmäinen kustantajan kotipaikka merkitään, jos tietokannassa on kaksi kotipaikkaa.
6. Lähtökohtana on, että listauksessa on 1. painoksen tiedot. Huomautukseen laitan tiedon, jos painos on jokin muu, tai jos eri painoksilla on jotain erityistä merkitystä, ja tämä tieto on helposti saatavilla.

Bibliografian aineisto voidaan järjestää eri tavoilla tai useamman tavan yhdistelmällä; tärkeintä on muistaa täsmällisyys, ymmärrettävyys ja johdonmukaisuus (Forsman 1985, 70; Nicholas & Stanley 1984, 12.) Järjestän viitteet ensin mainitsemaani kahteen ajanjaksoon ja näiden ajanjaksojen alle maantieteellisen ja tekijän mukaan aakkosellisen tavan yhdistelmällä.

Alle olen listannut esimerkkinä kaksi teosta yllä olevilla kuvailutiedoilla. Alkuperäinen englanniksi kirjoitettu on relevantimpi, mutta toimeksiantaja on suomentaessaan päivittänyt faktoja uusien tietojen myötä, siksi molemmat versiot ovat olennaisia.

1945-2015

Iso-Britannia United Kingdom

Eaton, J.P. & Haas, C. A. 1987. Titanic : Destination Disaster : The Legends and the Reality. Stephens. Wellingborough, United Kingdom.

-Huomautus: Yhdysvalloissa ensimmäisenä julkaissut Norton New Yorkista vuonna 1987, mistä Kongressin kirjaston tiedoissa on merkintä 1st American ed, siis voimme olettaa, että yllä oleva teos on ensimmäinen painos, koska on samalta vuodelta.

Suomi Finland

Eaton, J.P. & Haas, C. A. 2003. Titanic. Suom. Juha Peltonen. Koala-Kustannus. Helsinki, Suomi, Finland. *

-Huomautus: ensimmäinen painos suomennetusta. Alkuperäisjulkaisu vuodelta 1987 Iso-Britanniasta.

Toimeksiantajan toive on, että englanninkieliset kirjannimet kirjoitetaan isoin alkukirjaimin, mistä on erilaisia tapoja. Valitsin tavan jossa isolla kirjoitetaan substantiivit, adjektiivit ja verbit. (Poutiainen, sähköpostiviesti 6.4.2016.) Pohjana käytän kirjastotietokannan merkintätapaa. Poikkeuksena kaksoispisteen jälkeen nimekkeessä aloitan aina isolla. En käytä juoksevaa numerointia. Koostamisvaiheessa numerointi olisi hankalaa pitää ajan tasalla, kun teoksia lisätään aakkosjärjestykseen toistensa lomaan.

Lopuksi bibliografialle kirjoitetaan johdanto, jossa kerrotaan miksi tämä bibliografia on tehty, mikä pätevyys tekijällä on tehdä bibliografiaa, mitä lähteitä on käytetty, minkä tyyppistä materiaalia bibliografia sisältää, alussa määriteltä laajuus ja rajoitukset sekä toimintapuitteet. Lisäksi johdannossa

perustellaan bibliografiaan valittu järjestys. Johdannon jälkeen bibliografialle tehdään vielä hakemisto tai hakemistoja. Hakemisto voi olla esimerkiksi: nimihakemisto, aihehakemisto ja maantieteellinen hakemisto. (Nicholas & Standley 1984, 16.) Alun perin tarkoituksena oli tehdä tämän ohjeen mukaisesti johdannon jälkeen viimeisenä hakemistot tekijöistä ja nimekkeistä. Maantieteellinen hakemisto muodostuu jo itse bibliografiaan, kun ryhmittelen teokset julkaisumaiden alle. Prosessin myötä työskentelytapa kuitenkin muotoutui toisenlaiseksi. Lopputuloksen kannalta prosessin järjestyksellä ei ole oleellista merkitystä.

6.3 Titanic-bibliografian laadintaprosessin ongelmat ja lopputulos

Suunnitelmani oli todella yksityiskohtainen, mutta siitäkin huolimatta teoksien tietoja listatessa vastaan tuli monta pientä epäselvää asiaa, jotka vaativat pohdintaa ja neuvoja. Ongelmia aiheutti esimerkiksi englanninkielisten teosten kirjoitusasussa se, mitkä sanat kirjoitetaan isolla ja mitkä pienellä. Onneksi sain tähän englannin lehtorilta kolme erilaista tapaa ja valitsin niistä yhden, jonka mukaan korjasin jo siihen mennessä listatut, ja jota käytin siitä eteenpäin systemaattisesti kaikissa teoksissa. Ensimmäiset 80 teosta olivat bibliografian laadinnan oppikouluni. Siitä eteenpäin osasin ratkaista vastaan tulleet ongelmat.

Kustantajan kotipaikka oli joissakin teoksissa ongelmallinen. Isoilla kustantamoilla voi olla toimipaikkoja useissa maissa. Tässä tilanteessa valitsin ohjaajan ohjeen mukaan ensimmäisenä olevan paikkakunnan ja listasin teoksen kyseessä olevan maan listalle.

Kirjastotietokantojen laatua pohtiessani jouduin toteamaan, että ihmiset ne tekevät suurimmissa ja maineikkaimmissakin kirjastoissa luetteloinnin ja ihminen on erehtyväinen. Löysin kaksi virhettä Kongressin kirjaston tietokannasta. En kuitenkaan sanoisi, että nämä kaksi virhettä vähentävät Kongressin kirjaston tietokannan luotettavuutta.

Alkuperäinen tavoite tuhat teosta jäi haaveeksi. En pystynyt käyttämään opinnäytetyöhöni niin paljon ylimääräistä aikaa kuin alun perin suunnittelin. Tästä syystä sain käytyä läpi mainitun Jerry Revisin listan *Bibliotheca Titanic* ja toimeksiantajan sähköpostilla välittämät relevantit teokset. Teoksia bibliografiaani tuli kaiken kaikkiaan 117.

7 POHDINTA

Opinnäytetyöni tavoitteena oli laatia bibliografia tuhannesta Titanic-tietoteoksesta. Tein opinnäytetyöni toiminnallisena opinnäytetyönä, joka jakautui kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa käsitelin bibliografioihin liittyviä termejä, bibliografiatyyppejä, sekä bibliografisen informaation tasoja. Esittelin bibliografian laadintaprosessista yhden mallin, jota käytin itse, ja tämän Titanic-bibliografiaprosessin kuvaus oli myös ensimmäisessä osassa. Määrittelin tietoperustassa myös tietoteoksen ja sen laatua. Lisäksi perustelin, miksi Titanicia edelleen tutkitaan, esittelin toimeksiantaja Juha Peltosen ja kolme erilaista Titanic-bibliografiaa. Toinen osa on valmis bibliografia Titanic-tietoteoksista.

Alkuperäisestä tuhannen teoksen tavoitteesta jäin reilusti. Pääasiana pidän kuitenkin sitä, että opin, miten bibliografia tehdään. Tulin siihen tulokseen, että valan tässä vaiheessa perustukset tälle bibliografialle ja jatkan prosessia valmistumiseni jälkeen. Yhteistyömme toimeksiantajan kanssa jatkuu tämänkin jälkeen. Opinnäytetyöprojektini venyi kaiken kaikkiaan lähes neljän vuoden mittaiseksi, joten opitut asiat ovat saaneet hautua projektin ollessa tauoilla.

Kaikki suunnittelemani aikataulut romutuivat matkan varrella ja riskikartoituksesta toteutui kaikki paitsi tulipalo. Opinnäytetyötä hidastamaan tulivat myös riskikartoituksessa olleet ennakoimattomat ongelmat. Opinnäytetyötä suunnitellessa on erittäin hyvä miettiä riskejä, ja mitä ne toteutuessaan tekevät itse opinnäytetyölle. Itse olen tyytyväinen siihen, että riskien toteutumisesta huolimatta tämä opinnäytetyö valmistui, vaikkakin todella paljon alkuperäistä suunnitelmaa myöhemmin.

Tietoperustani tuki itse bibliografian laadintaa mielestäni hyvin. Siinä oli olennainen, mutta ei mitään tarpeettomia rönsyjä. Käyttäisin jatkossakin bibliografian laadintaprosessissa samaa mallia. Tietoperustaa kirjoittaessa aloin välillä upota lähdemateriaaliin liian syväälle. Onnistunut ohjaus pelasti minut totaaliselta uppoamiselta saksankielisen bibliografiakirjallisuuden merenpohjaan. Tietokirjan laadun määrittelyä minun ei käytännössä bibliografian laadintaprosessissa tarvinnut tehdä, mikä mielestäni on bibliografian laadun vuoksi hyvä asia. Kaltaiseni harrastajan on vaikea arvioida Titanic-tietoteosten laatua, koska paikkaansa pitävien faktojen joukossa on usein harhaanjohtavia tietoja. Toisaalta voin sanoa, että tässäkin asiassa kehityin. Viime kesänä aloin huomata selviä asiavirheitä Titanic-teoksissa. Tämä sai miettimään, miksi yleisesti tiedossa olevia faktoja ei ole haluttu tarkastaa.

Lähdemateriaalini oli vanhaa, mutta toisaalta pyörää ei tarvitse keksiä uudestaan. Molemmat päälähteeni ovat edelleen paikkaansa pitäviä, eivätkä missään tapauksessa heikennä työni laatua. Törmäsin tietoperustaa kirjoittaessa myös mielenkiintoiseen asiaan, kuinka vanhan lähteen ikää yritetään hävittää. Eräässä tuoreessa teoksessa oli selvästi käytetty Forsmanin teosta lähteenä ja Forsmanin nimi mainittu, mutta lähdeluetteloon *Savitaulusta tietokoneeseen* ei ollut päässyt. Mielestäni Forsmanin teos on edelleen yksi parhaimpia alalla. Tästä syystä, en itse valinnut tuota tuotetta teosta lähdemateriaaliksi, vaikka siihen perehdyinkin.

Osa teoksista löytyi helposti tietokannoista, osaa sai etsiä todella pitkään. Muutamaa etsin yhä edelleen. Alun kankeuden jälkeen ulkomaisten kirjastotietokantojen käyttö muuttui sujuvammaksi. Dokumenttien kuvailun muoto tarkentui prosessin aikana, vaikka olin mielestäni sitä suunnitellut huolellisesti. Käytännön laadintatyö nosti joitakin yksityiskohtia esiin, joita en ollut osannut suunnitteluvaiheessa ajatella. Tällainen seikka oli esimerkiksi kustantamo, jolla on toimipisteitä useissa maissa: minkä maan alle teos silloin kirjataan. Mutta näihin kaikkiin pieniin ongelmiin löytyi ratkaisu, ja lopullinen kuvailun muoto on mielestäni toimiva.

Bibliografiaan teoksia listatessani minulle heräsi toive, että kukaan ei enää nimeäisi Titanic-aiheista teosta pelkästään *Titanic* tai *The Titanic*. Näin nimettyjä tuli todella paljon vastaan jo näin pienessä bibliografiassa. En usko, että kukaan pystyy kirjoittamaan täydellistä teosta, joka kattaa kaiken tästä huono-onnisesta aluksesta.

Jatkokehittämisideoita on useita. Ensimmäinen on lisätä tietoteoksia, sen jälkeen lisätä muuta materiaalia. Nämä ideat aion itse toteuttaa. Yksi suuritöinen kehitysidea on bibliografisen informaation tason syventäminen. Teoksiin voisi perehtyä paremmin ja kirjoittaa niistä tiivistelmiä, jotta päästäisiin analyyttiselle tasolle. Tällä tavalla ei tarvitsisi käydä kaikkia teoksia läpi, mutta edes osa. Silloin alettaisiin lähestyä bibliografisen informaation tasojen kolmion huippua. Huipulle pääsy vaatisi joidenkin teosten todella syvällistä analysointia, missä olisi haastetta jollekin. Harrastajan pätevyys ei tähän riitä, joten minun täytyy ensin kehittää Titanic-asiantuntijuuttani, että voisin itse tuota tehdä.

Suurin ongelma minulle itse bibliografian laatimisessa oli ymmärtää, että tämä on minun työni, minä saan itse päättää yksityiskohdista ja tehdä omat ratkaisuni. Ajattelin pitkään, että on olemassa yksi ainoa oikea tapa kirjata teoksia. Tällä saatoin tuottaa ohjaajalleni muutaman harmaan hiuksen. On erittäin hyvä muistaa päälähteeni kirjoittajan Maria Forsmanin lause: ”Mikään maailmassa ei ole täydellinen, ei edes kansallisbibliografia” (1985, 78).

LÄHTEET

Anderson, D. B. 2005. The Titanic in print and on screen. An annotated guide to books, films, television shows and other media. Jefferson, North Carolina, and London: McFarland & Company, Inc., Publishers.

Chapin, H. M. 2012. Bibliotheca Titanicana. A List of Books Relating to the Loss of S.S. Titanic. Mansfield Centre: Martino Publishing. Alkuperäisjulkaisu 1926.

Eaton, J. P. & Haas, C. A. 2003. Titanic. Suom. Juha Peltonen. Helsinki: Koala-Kustannus.

Forsman, M. 1985. Savitaulusta tietokoneeseen. Bibliografian perusteita ja teoriaa. Helsinki: Kirjastopalvelu Oy.

Haapavaara, H. 2012. Tietokirja kestää. Kauppalehti Optio (17), 64–71.

Haasio, A. & Savolainen, R. 2004. Tiedonhankintatutkimuksen perusteet. Helsinki: BTJ Kustannus Oy.

Hiidenmaa, P. 2006. Tietokirja lehdissä. Teoksessa P. Hiidenmaa, R. Jussila & A. Nissinen (toim.) Hyvä kirja. Helsinki: Suomen tietokirjailijat ry, 219–231.

Jussila, R. 2006. Mitä tietokirjallisuus on. Teoksessa R. Jussila, E. Ojanen & T. Tuominen (toim.) Tieto kirjaksi. Helsinki: Kansanvalistusseura, 12–32.

Kettunen, K. 2013. Keskiviikon tiedonhaun ohjaus. Johtava informaattikko, Oulun ammattikorkeakoulu, Teuvo Pakkalan kadun kirjasto. Sähköposti 17.9.2013.

Lehtonen, M. 2006. Kuka laadun mittaa? Teoksessa P. Hiidenmaa, R. Jussila & A. Nissinen (toim.) Hyvä kirja. Helsinki: Suomen tietokirjailijat ry, 243–251.

Leino-Kaukiainen, P. 2006. Tuhansia tietokirjoja. Teoksessa P. Hiidenmaa, R. Jussila & A. Nissinen (toim.) Hyvä kirja. Helsinki: Suomen tietokirjailijat ry, 275–284.

Meinander, H. (toim.) 1996. Scripta Mannerhimiana: puheenvuoroja Mannerheim-kirjallisuudesta & valikoiva bibliografia. Helsinki: Helsingin yliopiston kirjasto.

Myllyniemi, T. 2012. Niitin laskija Nurmijärveltä. Ilta-Sanomat teema extra Titanic, (64-66).

Mäkinen, I. & Laitinen, H. 2013. Bibliografiat. Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskus, Tampereen yliopiston informaatiotutkimuksen laitos & Otavan Opisto / Internetix. Viitattu 29.11.2013, <http://oppimateriaalit.internetix.fi/fi/avoimet/0viestinta/informaatiotutkimus/po3/bibliografiat>.

Nicholas, R. M. & Standley, A. E. 1984. Basic bibliography book: a brief guide to compiling bibliographies. Cambridgeshire: Elm Publications.

- Nummelin, J. 2014. Pulpografia Britannica. Brittiläisiä kioskkidekkareita suomeksi 1944–1992. Turku: Turbator.
- Peltonen, J. 2012. Re: Avunpyyntö kirjastoalan opiskelijalta liittyen Titaniciin. Toimittaja, kääntäjä. Sähköpostiviesti 15.5.2012.
- Peltonen, J. 2013. Titanic-tietokirjat. Toimittaja, kääntäjä. Sähköpostiviesti 7.10.2013.
- Peltonen, J. 2015. Re: Bibliotheca Titanica ja bibliografian muotoilu. Toimittaja, kääntäjä. Sähköpostiviesti 29.8.2015.
- Peltonen, J. 2015. Re: Löytö Varastokirjastosta. Toimittaja, kääntäjä. Sähköpostiviesti 1.7.2015.
- Peltonen, J. 2015. Re: Sagoskeppet ja vuosijako. Toimittaja, kääntäjä. Sähköpostiviesti 10.8.2015.
- Peltonen, J. 2015. Re: Tarkennusta kirjausten muotoon. Toimittaja, kääntäjä. Sähköpostiviesti 22.6.2015.
- Peltonen, J. 2016. Re: Toimeksiantajan esittely. Toimittaja, kääntäjä. Sähköpostiviesti 18.4.2016.
- Poutiainen, A. 2016. Re: Apua opinnäytetyöhön. Lehtori, Oulun ammattikorkeakoulu, Teuvo Pakkalan kadun kampus. Sähköpostiviesti 6.4.2016.
- Revis, J. 1998. Bibliotheca Titanic. Päivitetty viimeksi 1.3.1998. Internetsivu ei enää käytössä, kopia tekijän hallussa.
- Suomen historiallinen seura. 2015. Suomen historiallinen bibliografia. Viitattu 11.8.2015, <http://www.histseura.fi/suomenhistoriallinenbibliografia.html>.
- Suomen tietokirjailijat ry. 2013. Mikä on tietoteos? Viitattu 12.9.2013, <http://www.suomentietokirjailijat.fi/jasenyys/liittyminen/mika-on-tietoteos/>.
- SuomiSanakirja.fi. 2013a. Sivistyssanakirja. Bibliografi. Viitattu 1.12.2013, <http://www.suomisanakirja.fi/bibliografi>.
- SuomiSanakirja.fi. 2013b. Sivistyssanakirja. Tietokirja. Viitattu 11.9.2013, <http://www.suomisanakirja.fi/tietokirja>.
- SuomiSanakirja.fi 2013c. Sivistyssanakirja. Tietokirjallisuus. Viitattu 11.9.2013, <http://www.suomisanakirja.fi/tietokirjallisuus>.
- Vilkka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.
- Wetterholm, C.-G. 1988. Titanic. Skärhamn: Båtdokumentationsgruppen.
- Wetterholm, C.-G. 1996. Titanic. Stockholm: Rabén Prisma.
- Wetterholm, C.-G. 1999. Titanic. Stockholm: Prisma.

Virranniemi, U. 2015. Lehtori, Oulun ammattikorkeakoulu, Teuvo Pakkalan kadun kampus. Kes-
kustelu 9.6.2015.

OSA II BIBLIOGRAFIA TITANIC-TIETOTEOKSISTA

VALIKOIMABIBLIOGRAFIA VUOSILTA 1911-2015

LAATIJA

PAULA POSIO

SISÄLLYS

JOHDANTO BIBLIOGRAFIAAN	2
1911-1944.....	4
ISO-BRITANNIA UNITED KINGDOM	4
SUOMI FINLAND	5
SVEITSI SWITZERLAND	6
YHDYSVALLAT USA.....	6
1945-2015.....	7
ALANKOMAAT THE NETHERLANDS.....	7
AUSTRALIA AUSTRALIA	8
ISO-BRITANNIA UNITED KINGDOM	8
ITÄ-SAKSA GERMAN DEMOCRATIC REPUBLIC.....	12
KANADA CANADA	13
RANSKA FRANCE	13
RUOTSI SWEDEN.....	13
SUOMI FINLAND	13
SVEITSI SWITZERLAND	14
TANSKA DENMARK.....	14
YHDYSVALLAT USA.....	14
TEKIJÄHAKEMISTO.....	20
NIMEKEHAKEMISTO	25

JOHDANTO BIBLIOGRAFIAAN

Tämä valikoimabibliografia on laadittu osana toiminnallista opinnäytetyötä Oulun ammattikorkeakoulussa Kirjasto- ja tietopalvelun tutkinto-ohjelmassa. Bibliografia on laadittu Titanic-tutkija Juha Peltosen toimeksiannosta. Alkusysäys bibliografialle oli vuonna 2012 Titanicin uppoamisesta täyteen tullut sata vuotta. Bibliografia koostuu tietoteoksista vuosilta 1911–2015. Mukaan on otettu sekä lasten, nuorten että aikuisten tietoteoksia.

Bibliografian runkona olen käyttänyt Jerry Revisin *Bibliotheca Titanic* -internetsivuston (jota on viimeksi päivitetty vuonna 1998) tulostettua versiota. Sivustoa ei enää ole internetissä. Tästä listasta toimeksiantaja valitsi tähän bibliografiaan haluamansa teokset. Lisäksi bibliografiaa on täydennetty toimeksiantajan valitsemilla tuoreemmilla tietoteoksilla. Toimeksiantajan pitkä kokemus Titanicin parista takaa viime kädessä valittujen teosten laadun.

Dokumenttien kuvailu bibliografiassa on niukka, mutta kuitenkin riittävä teosten tunnistamiseen. ISBN-tunnuksen olen jättänyt pois, koska vanhemmissa teoksissa sitä ei ole vielä ollut käytössä. Teokset voi löytää myös ilman tuota tunnusta. Olen etsinyt ja kirjannut teosten ensimmäisten painosten tietoja. Jos jonkun teoksen kohdalla on jonkin muun painoksen tiedot, olen merkinnyt sen huomautukseen. Jos teos on julkaistu yhtä aikaa useammassa maassa, olen laittanut tiedot kaikkien kyseisten maiden alle, koska kustantajatiedot ovat erilaiset eikä mikään niistä ole yksittäinen ensimmäinen painos.

Olen itse konkreettisesti tarkastellut muutamia teoksia, ja niiden kohdalle olen merkinnyt *-merkin. Bibliografisten tietojen tarkastamiseen olen käyttänyt sekundääri- ja tertiärilähteitä, ensisijaisena Kongressin kirjaston ja British Libraryn tietokantaa. Kotimaisten teosten tiedot olen tarkastanut kansallisbibliografia Fennicasta. Näiden lisäksi olen käyttänyt WorldCat-yhteisluetteloa. Viimeisenä etsin tietoja Googlen kautta ja käyttämäni lähteen olen merkinnyt teoksen alle huomautukseen, sekä päivämäärän, milloin olen tiedot tarkastanut. Jotkin kirjamuotoiset teokset ovat julkaistu vain internetissä, ja tällöin huomautuksessa on internetsivun osoite ja päiväys, milloin tiedot ovat ainakin olleet saatavilla.

Luettelon kirjat jakautuvat kahteen ajanjaksoon: 1911–1944 ja 1945–2015. Toimeksiantajan kokemuksen perusteella Titanic-kirjojen ”vanha kausi” päättyi toisen maailman sodan päättyessä. Sodan tuoma tekninen kehitys uudisti kirjat ulkoasultaan nykyaikaisiksi. Lisäksi teokset on ryhmitelty

ajanjaksojen alla julkaisumaiden alle tekijän mukaan aakkoselliseen järjestykseen. Bibliografiassa on tekijä- ja nimekehakemistot.

Tämä bibliografia on välietappi matkalla alun perin aiottuun tuhanteen teokseen. Tässä bibliografiassa on loppujen lopuksi 117 teosta. Yhteistyö toimeksiantajan kanssa jatkuu tämän opinnäytetyön valmistumisen jälkeenkin.

1911-1944

Iso-Britannia United Kingdom

Beesley, L. 1912. The Loss of the SS. Titanic : Its Story and its Lessons.

William Heinemann. London, United Kingdom.

Bullock, S. F. 1912. Thomas Andrews, Shipbuilder.

Maunsell. Dublin, United Kingdom.

-Huomautus: julkaistu myöhemmin myös nimellä "A Titanic Hero" Thomas Andrews, shipbuilder.

Climie, J. [1912]. John Harper : A Man of God : One of the Victims of the 'Titanic' Disaster.

R. L. Allan & Son. Glasgow, United Kingdom.

Eley, C. V. A. 1915. How to Save a Big Ship from Sinking, even though Torpedoed.

Simpkin, Marshall & Co. London, United Kingdom.

-Huomautus: British Libraryn tietokannassa merkintä [With illustrations.]

Everett, M. 1912. Wreck and Sinking of the Titanic; The Ocean's Greatest Disaster ...

[Homewood press. Chicago, Illinois, USA.]

-Huomautus: teoksen koko nimi on: "Wreck and sinking of the Titanic : the ocean's greatest disaster : a graphic and thrilling account of the sinking of the greatest floating palace ever built, carrying down to watery graves more than 1500 souls : giving exciting escapes from death and acts of heroism not equalled in ancient or modern times". Kongressin kirjaston tietokannassa oli lyhennetty tuohon muotoon, minkä olen kirjoittanut teoksen tietoihin. Pitempi muoto löytyi WorldCatin tietokannasta. Marshall Everett oli Henry Neilin salanimi. Door-to-door book.

Great Britain. Court to Investigate Loss of Steamship "Titanic." 1912. Shipping Casualties (Loss of the Steamship "Titanic.") : Report of a Formal Investigation into the Circumstances Attending the Foundering on 15th April, 1912, of the British Steamship "Titanic," of Liverpool, after Striking Ice in or near Latitude 41°46' N., Longitude 50°14' W., North Atlantic Ocean, whereby Loss of Life Ensued ; Presented to both Houses of Parliament by Command of His Majesty.

His Majesty's Stationery Office. London, United Kingdom.

Harper, E. K. 1914. Stead: The Man; Personal Reminiscences.
W. Rider & son. London, United Kingdom.

Julian, H. 1914. Memorials of Henry Forbes Julian ... With Introductory Notices by the Rev. J. O. Bevan ... and H. Livingstone Sulman ... With Portrait and Plates.
Charles Griffin & Co. London, United Kingdom.

Lightoller, C. H. 1935. Titanic and Other Ships.
I. Nicholson and Watson. London, United Kingdom.

Mauro, P. [1912]. The "Titanic" Catastrophe and its Lessons.
Morgan and Scott. London, United Kingdom.
-Huomautus: julkaistu myös Suomessa, katso kustannustiedot Suomen alta.

Young, F. 1912. Titanic.
Grant Richards. London, United Kingdom.
-Huomautus: ensimmäinen uppoamisen jälkeen ilmestynyt kirja Titanicista.

Suomi Finland

K. A. H. [painoon toimitti]. 1912. Titanic'in perikato : seikkaperäinen kertomus maailman suurimman valtameri-höyrylaivan kauheasta merionnettomuudesta, jossa 1,635 ihmistä menetti henkensä, niiden mukana joukko suomalaisiakin.

Työväen kp. Tampere, Suomi, Finland.

-Huomautus: K.A.H.:n todellinen nimi: Gustaf Adolf Heman, myös muodossa G.A.H., lähteenä Fenica.

Mauro, P. 1913. Titanic'in onnettomuus ja sen opetukset : kirjoitti matkustaja pelastuslaiva Carpathialla.

Vihtori Repo. Tampere, Suomi, Finland.

Sveitsi Switzerland

Hesse. H. 1927. Der Untergang der Titanic : der Untergang. Erlebnisse eines Ueberlebenden.
Dengler. Aarau, Switzerland.

Yhdysvallat USA

Baarslag, K. 1935. SOS to the Rescue.
Oxford University Press. New York, New York, USA.

Beesley, L. 1912. The Loss of the SS. Titanic; Its Story and its Lessons.
Houghton Mifflin company. Boston and New York, USA.

Chapin, H. M. 1926. Bibliotheca Titanicana; A List of Books Relating to the Loss of S. S. Titanic.
Metuchen, New Jersey, USA.

-Huomautus: "Fifty copies printed for the Americana collector"

Dodge, W. 1912. The Loss of the Titanic.
San Francisco Commonwealth Club, USA.

-Huomautus: tämä on puhe, jonka Dodge Washington piti toukokuussa 1912 Commonwealth Clubilla.

Eerdmans, W. B. 1912. De ramp van de Titanic.
Eerdmans-Sevensma. Grand Rapids, Michigan, USA.

Fredricks, H. [edited by]. 1912. The Tragic Story of the Titanic : The Greatest Marine Disaster in the History of the World : Constructed from the Real Facts as Obtained from Survivors.

International Bible Press. Philadelphia, Pennsylvania, USA.

-Huomautus: door-to-door book.

Gracie, A. 1913. The Truth about the Titanic.
M. Kennerley. New York, New York, USA.

Lempicki, S. 1912. Tragedya oceanu : strzaskanie i zatonięcie okrętu Titanic z którym na dno morza poszło 1517 osób : pierwszy i jedyny dotąd dokładny opis tej strasznej katastrofy : oparty na dokumentach i raportach komitetu śledczego Senatu Kongresu Stanów Zjednoczonych, oraz na relacjach naocznych świadków, służby okrętowej i pasażerów.

L. Szumkowski. North Chicago, Illinois, USA.

Marshall, L. [edited by]. 1912. Sinking of the Titanic and Great Sea Disasters ...

The John C. Winston company. Philadelphia, Pennsylvania, USA.

-Huomautus: door-to-door book.

Mowbray, J. H. [1912]. Sinking of the "Titanic," Most Appalling Ocean Horror; with Graphic Descriptions of Hundreds Swept to Eternity Beneath the Waves ...

National publishing. Philadelphia, Pennsylvania, USA.

-Huomautus: door-to-door book.

1945-2015

McDougall, R. 1996. Titanic Wake: The Wallace Hartley Memoriam Tribute.

Privately printed.

-Huomautus: erittäin harvinainen, tietoja tarkistettu alla olevan Titanic-kirjojen internetsivulta 3.5.2016.

<http://wormstedt.com/TitanicBookSite/mcdougallrobert.html>

Alankomaat The Netherlands

Groot, E. P. de. 1996. Titanic.

Uitgeverij de Alk BV. Alkmaar, The Netherlands.

-Huomautus: kirjan tietoja tarkistettu alla olevan nettiantikvariaatin sivuilta 31.3.2016.

<http://www.boekwinkeltjes.nl/s/?q=Titanic&t=1&n=1&p=11&sort=schrijver&order=0&prijsvan=0.00&prijsstot=&img=0>

Australia Australia

Kersting, H. 1972. Titanic : The Sinking that Shook the World.

Byrnes Pub. Burwood, NSW, Australia.

-Huomautus: Cover title: True story - The Sinking of the Titanic : The Event that Shook the World.

Iso-Britannia United Kingdom

Anderson, R. 1964. White Star.

T. Stephenson & Sons. Prescott, United Kingdom.

Baker, J. & Liggett, M. 1996. Titanic : The Untold Story.

Glenravel. Belfast, United Kingdom.

Ballard, R. D. 1987. The Discovery of the Titanic.

Hodder and Stoughton. London, United Kingdom.

-Huomautus: toisen painoksen niteessä mainittu ensimmäisen painoksen julkaisutiedot.

Behe, G. 1988. Titanic : Psychic Forewarnings of a Tragedy.

Stephens. Wellingborough, United Kingdom.

Booth, J. & Coughlan, S. 1993. Titanic - Signals of Disaster.

White Star. Westbury, United Kingdom.

Bodin, D. 1987. The Titanic Tragedy.

B & B Audio. Kenilworth, United Kingdom.

-Huomautus: äänikirja, julkaistu samana vuonna myös Yhdysvalloissa, katso Yhdysvaltojen alta toiset julkaisutiedot.

Bown, M. & Simmons, R. 1987. R.M.S. 'TITANIC' : A Portrait in Old Picture Postcards.

Brampton Publications. Loggerheads, United Kingdom.

Boyd-Smith, P. 1992. Titanic : From Rare Historical Reports.

Brooks. Southampton, United Kingdom.

Bryceson, D. [compiled by]. 1997. The Titanic Disaster : As Reported in the British National Press, April-July 1912.

Patrick Stephens. Yeovil, United Kingdom.

-Huomautus: samana vuonna Norton julkaissut New Yorkissa Yhdysvalloissa.

Cameron, J. 1997. Titanic.

Hodder & Stoughton. London, United Kingdom.

-Huomautus: lähde <http://www.bookdepository.com/Titanic-James-Cameron/9780340685754?ref=grid-view> (viitattu 3.3.2016)

Chipperfield, J. E. 1957. The Story of a Great Ship : The Birth and Death of the Steamship "Titanic".

Hutchinson. London, United Kingdom.

Cooper, G. 1992. The Man who Sank the Titanic? : The Life and Times of Captain Edward J. Smith.

Witan Books. Alsager, Stoke-on-Trent, Staffordshire, United Kingdom.

Davie, M. 1986. The Titanic : The Full Story of a Tragedy.

Bodley Head. London, United Kingdom.

-Huomautus: samana vuonna julkaissut myös Guild Publishing Lontoossa, mutta British Libraryn tiedoissa on merkintä että Bodley Head on alkuperäinen julkaisija. Saman vuoden amerikkalaisesta julkaisusta löytyy tiedot Yhdysvaltojen alta. Julkaistu myös pelkällä Titanic-nimellä, sekä nimellä Titanic: the death and life of a legend.

Dowding, T. & D. 1997. Clear to America by 'Titanic' and beyond.

T. & D. Dowding. Thurso, United Kingdom.

-Huomautus: British Libraryn tietokannasta lainaus: "The experiences of Miss Clear Cameron and her friend and companion Miss Nellie Walcroft as related in their letters from the 'Titanic', the 'Carpathia' and from various addresses in America during their first year ashore, with additional biographical notes on the characters referred to in the letters."

Eaton, J. P. & Haas, C. A. 1986. Titanic : Triumph and Tragedy.

Stephens. Wellingborough, United Kingdom.

-Huomautus: Yhdysvalloissa ensimmäisenä julkaissut Norton New Yorkista vuonna 1987, mistä Kongressin kirjaston tiedoissa on merkintä 1st American ed, siis voimme olettaa, että yllä oleva teos on ensimmäinen painos, koska on samalta vuodelta.

Eaton, J. P. & Haas, C. A. 1987. Titanic : Destination Disaster : The Legends and the Reality.

Stephens. Wellingborough, United Kingdom.

-Huomautus: Yhdysvalloissa ensimmäisenä julkaissut Norton New Yorkista vuonna 1987, mistä Kongressin kirjaston tiedoissa on merkintä 1st American ed, siis voimme olettaa että yllä oleva teos on ensimmäinen painos, koska on samalta vuodelta.

Eaton, J. P. & Haas, C. A. 1989. Falling Star : Misadventures of White Star Line Ships.

Stephens. Wellingborough, United Kingdom.

Gardiner, R. & Van der Vat, D. 1995. The Riddle of the Titanic.

Weidenfeld & Nicolson. London, United Kingdom.

-Huomautus: julkaistu vuonna 1996 nimellä The Titanic conspiracy : cover-ups and mysteries of the world's most famous sea disaster, katso tiedot Yhdysvaltojen alta.

Gibbs, P. [1912]. The Deathless Story of the Titanic. Complete Narrative with many Illustrations.

"Lloyd's Weekly News" [issued by]. [London], United Kingdom.

Great Britain. Marine Accident Investigation Branch. 1992. RMS 'Titanic' : Reappraisal of Evidence Relating to SS 'Californian'.

H.M.S.O. London, United Kingdom.

Hackett, C., Bedford, J. G., Royal Institution of Naval Architects & Institution of Engineers and Shipbuilders in Scotland. 1996. The Sinking of S.S. Titanic : Investigated by Modern Techniques.

Royal Institution of Naval Architects. London, United Kingdom.

Harrison, L. 1986. A Titanic Myth : The Californian Incident.

W. Kimber. London, United Kingdom.

Harrison, L. 1996. *Defending Captain Lord : A Titanic Myth, Part Two*.
Images Pub. Worcestershire, United Kingdom.

Harrison, L. 1997. *The Case of Captain Lord : An Echo of the Titanic Disaster*.
Countywise. Birkenhead, United Kingdom.

Hart, E. & Denney, R. C. [contributor]. 1994. *Shadow of the Titanic : A Survivor's Story : Biography of Miss Eva Hart, MBE, JP*.

Greenwich University. Dartford, United Kingdom.

-Huomautus: as told to Ronald C. Denney

Hutchings, D. F. 1987. *RMS Titanic : 75 Years of Legend*.

Kingfisher Publications. Southampton, United Kingdom.

-Huomautus: julkaistu vuonna 1993 nimellä *RMS Titanic : a modern legend*, katso alapuolelta toiset tiedot.

Hutchings, D. F. 1993. *RMS Titanic : A Modern Legend*.

Waterfront Publications. Dorset, United Kingdom.

Hyslop, D., Forsyth, A. & Jemima, S. [compiled and edited by]. Lawrence, J. [photography by]. 1994. *Titanic Voices*.

Oral History, City Heritage, Southampton City Council. Southampton, United Kingdom.

Louden-Brown, P. 1991. *The White Star Line : An Illustrated History, 1870-1934*.

Ship Pictorial. Coltishall, Norfolk, United Kingdom.

Lynch, D. 1992. *Titanic : An Illustrated History*.

Hodder & Stoughton. London, United Kingdom.

-Huomautus: Paintings by Ken Marschall ; introduction by Robert D. Ballard. Julkaistu samana vuonna sekä Yhdysvalloissa että Isossa-Britanniassa, katso Yhdysvaltojen alta julkaisutiedot.

Marcus, G. J. 1968. *The Maiden Voyage*.

George Allen and Unwin. London, United Kingdom.

Maxtone-Graham, J. [epilogue by]. 1970. The White Star Triple Screw Atlantic Liners Olympic and Titanic.

Patrick Stephens. London, United Kingdom.

McCaughan, M. 1982. Titanic.

Ulster Folk & Transport Museum. Holywood, United Kingdom.

McCluskie, T. 1998. Anatomy of the Titanic.

PRC Publishing. London, United Kingdom.

-Huomautus: ensipainoksen tiedot saatu saksankielisestä käännöksestä.

Mills, S. 1995. The Titanic in Pictures.

Wordsmith. Chesham, Buckinghamshire, United Kingdom.

Moss, M. & Hume, J. R. 1986. Shipbuilders to the World : 125 Years of Harland and Wolff, Belfast 1861-1986.

Blackstaff Press. Belfast, Northern Ireland, United Kingdom.

Newton, D., Smith, D. & Brookfield, D. E. [illustrated by]. 1968. The Titanic.

Oliver and Boyd. Edinburgh, United Kingdom.

-Huomautus: nuortenkirja.

Parisi, P. 1998. Titanic and the Making of James Cameron : The Inside Story of the Three-year Adventure that Rewrote Motion Picture History.

Orion Media. London, United Kingdom.

-Huomautus: julkaistu samana vuonna myös Yhdysvalloissa. Katso Yhdysvaltojen alta toiset julkaisutiedot.

Itä-Saksa German Democratic Republic

Hess, H. & Hessel, M. 1989. Titanic : zwei Gesichter einer Katastrophe.

Transpress. Berlin, German Democratic Republic.

-Huomautus: "ex-GDR views on the subject" -merkintä toimeksiantajan luetteloista.

Kanada Canada

Brown, R. G. B. 1983. Voyage of the Iceberg : The Story of the Iceberg that Sank the Titanic.

J. Lorimer. Toronto, Canada.

-Huomautus: julkaistu myös samana vuonna Yhdysvalloissa, siellä julkaisija Beaufort Books New Yorkissa.

Ranska France

Montluçon, J., Lacoudre, N., Deyber-Persignat, D. & Pennec, S. 1989. Les Objets du Titanic : la mémoire des abîmes.

Association pour le développement du matériel basé sur l'innovation et la technologie. Paris, France.

Ruotsi Sweden

Wetterholm, C-G. 2008. Sagoskeppet : Titanics myter, Titanics människor.

Ekerlids. Stockholm, Ruotsi, Sweden. *

Suomi Finland

Appelsin, U. 2003. Titanicin tuntematon lapsi.

Gummerus Kustannus Oy: Ajatus Kirjat, Helsinki, Suomi, Finland. *

Eaton, J. P. & Haas, C. A. 2003. Titanic. Suom. Juha Peltonen.

Koala-Kustannus. Helsinki, Suomi, Finland. *

-Huomautus: ensimmäinen painos suomennetusta. Alkuperäisjulkaisu vuodelta 1987 Iso-Britanniasta.

Sveitsi Switzerland

Hesse. H. 1986. Der Untergang der "Titanic" : Bericht eines Überlebenden.

Pendo. Zürich, Switzerland.

-Huomautus: julkaistu vuonna 1927, katso toiset julkaisutiedot vanhempien julkaisujen osiosta.

"Originally published: Aarau : H. Dengler, 1927. With new source material." huomautus Kongressin kirjaston tietokannasta.

Tanska Denmark

Leonhardt, A. & Rockwell, T. 1993. Titanic : Studies in the Perfect Disaster.

Haase. Copenhagen, Denmark.

Yhdysvallat USA

Adams, M. 1997. The Titanic's Last Hero.

Olive Press. West Columbia, South Carolina, USA.

Ballard, R. D. 1988. Exploring the Titanic.

Scholastic. New York, New York, USA.

-Huomautus: Kongressin kirjaston tietokannassa maininta sekä Ken Marschallin kuvituksesta nuorten aineistosta. Iso-Britanniassa julkaistu vuotta myöhemmin, kustantajana Hamlyn.

Bancroft, C. [1956]. The Unsinkable Mrs. Brown.

Golden Press. Denver, USA.

Behe, G. 1997. Titanic : Safety, Speed, and Sacrifice.

Transportation Trails. Polo, Illinois, USA.

Biel, S. 1996. Down with the Old Canoe : A Cultural History of the Titanic Disaster.

W.W. Norton & Co. New York, New York, USA.

Blos, J. W. 1991. The Heroine of the Titanic : A Tale both True and otherwise of the Life of Molly Brown.

Morrow Junior Books. New York, New York, USA.

-Huomautus: kuten kustantajastakin käy ilmi, kyseessä nuorten kirja

Bodin, D. 1987. The Titanic Tragedy.

Buckingham Classics. Chicago, USA.

-Huomautus: äänikirja. Julkaistu samana vuonna myös Iso-Britanniassa. Katso toiset julkaisutiedot Iso-Britannian alta.

Boning, R. A. [1974]. Titanic.

Dexter & Westbrook. New York, New York, USA.

-Huomautus: nuortenkirja

Bonsall, T. E. 1987. Titanic : The Story of the Great White Star Line Trio : The Olympic, the Titanic and the Britannic.

Gallery Books. New York, New York, USA.

-Huomautus: tiedot WorldCat-yhteisluettelosta. Nuortenkirja. Toinen kustantaja samalta vuodelta W.H. Smith. New York, USA.

Braynard, F. O. 1988. Story of the Titanic Postcards : 24 Ready-to-Mail Cards.

Dover. Mineola, New York, New York, USA.

Bristow, D. E. 1995. Titanic : Sinking the Myths.

Katco Literary Group. Fresno, California, USA.

Bristow, D. E. 1989. Titanic, R.I.P. : Can Dead Men Tell Tales?

Harlo. Detroit, USA.

Brown, R. 1981. The Titanic, the Psychic and the Sea.

Blue Harbor Press. Lomita, California, USA.

Butler, D. A. 1998. Unsinkable : The Full Story of the RMS Titanic.

Stackpole Books. Mechanicsburg, Pennsylvania, USA.

Caesar, P. 1988. Titanic!

Ocean & Great Lakes Marine Press. Green Bay, Wisconsin, USA.

Cameron, J. [foreword by], Marsh, E. W. [text by] & Kirkland, D. [photography by]. 1997. James Cameron's Titanic.

HarperCollins. New York, New York, USA.

-Huomautus: WorldCat -yhteisluettelossa merkintä 1st ed. Tästä on useita julkaisutietoja samalta vuodelta.

Cohen, L. 1981. The Titanic Revisited.

Cohen. [La Jolla], California, USA.

Conklin, T. 1997. The Titanic Sinks!

Random House. New York, New York, USA.

-Huomautus: nuortenkirja.

Davie, M. 1986. Titanic : The Death and Life of Legend.

Knopf. New York, New York, USA.

-Huomautus: katso alkuperäisjulkaisun tiedot Iso-Britannian alta.

Donnelly, J. 1987. The Titanic, Lost-- and Found.

Random House. New York, New York, USA.

-Huomautus: nuortenkirja. Lainaus Kongressin kirjaston tietokannasta "A simple account of the sinking of the Titanic and the discovery of its remains many years later."

Gardiner, R. & Van der Vat, D. 1996. The Titanic Conspiracy : Cover-ups and Mysteries of the World's Most Famous Sea Disaster.

Carol. New York, New York, USA.

-Huomautus: julkaistu vuonna 1995 nimellä The Riddle of the Titanic. Katso tiedot Iso-Britannian alta.

Gardner, M. [edited by]. 1986. The Wreck of the Titanic Foretold?

Prometheus Books. Buffalo, New York, USA.

Gibbons, E. To the Bitter End.

http://www.williammurdoch.net/articles_29_to_the_bitter_end.html (viitattu 8.3.2016)

-Huomautus: kirjoitettu 1990 -luvun alkupuolella

Griggs, W. S. Jr. 2015. Richmond, Virginia, and the Titanic.

The History Press. Charleston, SC, USA.

Gillespie, V. & J. 1996. The "Titanic Man", Carlos F. Hurd : Covering the Most Famous of All Shipwrecks, S.S. Titanic.

V. & J. Gillespie. Grover, Missouri, USA.

-Huomautus: Kongressin kirjaston tietokannasta: "Variant title: Other title information on cover: How the world first received the complete stories of the Titanic disaster"

Goldsmith, F. J. W. 1991. Echoes in the Night : Memories of a Titanic Survivor.

Titanic Historical Society. Indian Orchard, Massachusetts, USA.

Groff, J. M. & Allen, J. E. ; Smith, P. C. F. [edited by]. 1982. The Titanic and her Era.

Philadelphia Maritime Museum. Philadelphia, Pennsylvania, USA.

Hannah, J. 1980. The Titanic : Its Prophecy, Philosophy, & Psychology.

Didactic Pub. Associates. Mansfield, Ohio, USA.

Heiligman, D. & Watling, J. [illustrated by]. 1998. The Story of the Titanic.

Random House. New York, USA.

-Huomautus: nuortenkirja

Heyer, P. 1995. Titanic Legacy : Disaster as Media Event and Myth.

Praeger. Westport, Connecticut, USA.

Hoffman, W. & Grimm, J. 1982. Beyond Reach : The Search for the Titanic.

Beaufort Books. New York, USA.

Jessop, V. 1997. Titanic Survivor : The Newly Discovered Memoirs of Violet Jessop who Survived both the Titanic and Britannic Disasters.

Sheridan House. Dobbs Ferry, New York, USA.

Kent, D. 1993. The Titanic.

Childrens Press. Chicago, Illinois, USA.

Kuntz, T. [edited and with an introduction by]. 1998. The Titanic Disaster Hearings : The Official Transcripts of the 1912 Senate Investigation.

Pocket Books. New York, USA.

-Huomautus: "Here, for the first time, the more than 1,100 pages of testimony and evidence, along with the Senate inquiry's conclusions, are extensively excerpted in book form." Kongressin kirjaston tietokannasta.

Lord, W. 1955. A Night to Remember. Illustrated with Photos.

Holt. New York, New York, USA.

-Huomautus: Kongressin kirjaston tietokannassa merkintä, että tämä on ensimmäinen painos.

Lord, W. 1986. The Night Lives on.

Morrow. New York, New York, USA.

Lynch, D. 1992. Titanic : An Illustrated History.

Hyperion. New York, New York, USA.

-Huomautus: Paintings by Ken Marschall ; introduction by Robert D. Ballard. Julkaistu samana vuonna sekä Yhdysvalloissa että Isossa-Britanniassa, katso Iso-Britannian alta toiset julkaisutiedot.

MacInnis, J. B. 1992. Titanic in a New Light.

Thomasson-Grant. Charlottesville, Virginia, USA.

Marriott, L. 1997. Titanic.

Smithmark. New York, New York, USA.

Marschall, K. [illustrated by]. & Brewster, H. [text by]. 1997. Inside the Titanic.

Little, Brown. Boston, Massachusetts, USA.

-Huomautus: "Text and cut-away illustrations feature the stories of real-life children who sailed aboard the Titanic on the night of its disaster in the North Atlantic." Kongressin kirjaston tietokanta

Parisi, P. 1998. Titanic and the Making of James Cameron : The Inside Story of the Three-year Adventure that Rewrote Motion Picture History.

Newmarket Press. New York, New York, USA.

-Huomautus: julkaistu myös Iso-Britanniassa samana vuonna. Kongressin kirjaston tietokannassa teoksen nimi on väärin, mutta tietoja on verrattu toimeksiantajalla olevaan niteeseen ja British Libraryn tietoihin. Tähän on korjattu oikea muoto tästä painoksesta.

Rasor, E. L. 2001. The Titanic : Historiography and Annotated Bibliography.

Greenwood Press. Westport, Connecticut, USA.

Wels, S. 1997. Titanic : Legacy of the World's Greatest Ocean Liner.

Time-Life Books. USA. *

-Huomautus: teoksessa ei ole tarkempaa kustantajan kotipaikkaa. Kongressin kirjaston tietokannassa on merkintä ensimmäisestä painoksesta sekä kustantajan kotipaikka hakasulkeissa [Alexandria, VA].

TEKIJÄHAKEMISTO

A	
Adams, M.	14
Allen, J. E.	17
Anderson, R.	8
Appelsin, U.	13
B	
Baarslag, K.	6
Baker, J.	8
Ballard, R. D.	8, 11, 14, 18
Bancroft, C.	14
Bedford, J. G.	10
Beesley, L.	4, 6
Behe, G.	8, 14
Bevan, J. O.	5
Biel, S.	14
Blos, J. W.	15
Bodin, D.	8, 15
Boning, R. A.	15
Bonsall, T. E.	15
Booth, J.	8
Bown, M.	8
Boyd-Smith, P.	8
Braynard, F. O.	15
Brewster, H.	19
Bristow, D. E.	15
Brookfield, D. E.	12
Brown, R.	15
Brown, R. G. B.	13
Bryceson, D.	9

Bullock, S. F.	4
Butler, D. A.	15
C	
Caesar, P.	16
Cameron, J.	9, 16
Chapin, H. M.	6
Chipperfield, J. E.	9
Climie, J.	4
Cohen, L.	16
Conklin, T.	16
Cooper, G.	9
Coughlan, S.	8
D	
Davie, M.	9, 16
Denney, R. C.	11
Deyber-Persignat, D.	13
Dodge, W.	6
Donnelly, J.	16
Dowding, D.	9
Dowding, T.	9
E	
Eaton, J. P.	10, 13
Eerdmans, W. B.	6
Eley, C. V. A.	4
Everett, M.	4
F	
Forsyth, A.	11
Fredricks, H.	6
G	
G.A.H.	5
Gardiner, R.	10, 16
Gardner, M.	16
Gibbons, E.	17

Gibbs, P.	10
Gillespie, J.	17
Gillespie, V.	17
Goldsmith, F. J. W.	17
Gracie, A.	6
Great Britain. Court to Investigate Loss of Steamship "Titanic."	4
Great Britain. Marine Accident Investigation Branch.	10
Griggs, W. S. Jr.	17
Grimm, J.	17
Groff, J. M.	17
Groot, E. P. de.	7
H	
Haas, C. A.	10, 13
Hackett, C.	10
Hannah, J.	17
Harper, E. K.	5
Harrison, L.	10, 11
Hart, E.	11
Heiligman, D.	17
Heman, G. A.	5
Hess, H.	12
Hesse. H.	6, 14
Hessel, M.	12
Heyer, P.	17
Hoffman, W.	17
Hume, J. R.	12
Hutchings, D. F.	11
Hyslop, D.	11
J	
Jemima, S.	11
Jessop, V.	18
Julian, H.	5
K	

K. A. H.	5
Kent, D.	18
Kersting, H.	8
Kirkland, D.	16
Kuntz, T.	18
L	
Lacoudre, N.	13
Lawrence, J.	11
Lempicki, S.	7
Leonhardt, A.	14
Liggett, M.	8
Lightoller, C. H.	5
Livingstone Sulman, H.	5
Lord, W.	18
Louden-Brown, P.	11
Lynch, D.	11, 18
M	
MacInnis, J. B.	18
Marcus, G. J.	11
Marriott, L.	18
Marschall, K.	11, 14, 18, 19
Marsh, E. W.	16
Marshall, L.	7
Mauro, P.	5
Maxtone-Graham, J.	12
McCaughan, M.	12
McCluskie, T.	12
McDougall, R.	7
Mills, S.	12
Montluçon, J.	13
Moss, M.	12
Mowbray, J. H.	7

N	
Neil, H.	4
Newton, D.	12
P	
Parisi, P.	12, 19
Peltonen, J.	13
Pennec, S.	13
R	
Rasor, E. L.	19
Rockwell, T.	14
Royal Institution of Naval Architects & Institution of Engineers and Shipbuilders in Scotland.	10
S	
Simmons, R.	8
Smith, D.	12
Smith, P. C. F.	17
V	
Van der Vat, D.	10, 16
W	
Watling, J.	17
Wels, S.	19
Wetterholm, C-G.	13
Y	
Young, F.	5

NIMEKEHAKEMISTO

A	
A Night to Remember. Illustrated with Photos	18
A Titanic Myth : The Californian Incident.	10
Anatomy of the Titanic.	12
B	
Beyond Reach : The Search for the Titanic.	17
Bibliotheca Titanicana; A List of Books Relating to the Loss of S. S. Titanic.	6
C	
Clear to America by 'Titanic' and beyond.	9
D	
De ramp van de Titanic.	6
Defending Captain Lord : A Titanic Myth, Part Two.	11
Der Untergang der "Titanic" : Bericht eines Überlebenden.	14
Der Untergang der Titanic : der Untergang. Erlebnisse eines Ueberlebenden.	6
Down with the Old Canoe : A Cultural History of the Titanic Disaster.	14
E	
Echoes in the Night : Memories of a Titanic Survivor.	17
Exploring the Titanic.	14
F	
Falling Star : Misadventures of White Star Line Ships.	10
H	
How to Save a Big Ship from Sinking, even though Torpedoed.	4
I	
Inside the Titanic.	19
J	
James Cameron's Titanic.	16
John Harper : A Man of God : One of the Victims of the 'Titanic' Disaster.	4
L	
Les Objets du Titanic : la mémoire des abîmes.	13
M	

Memorials of Henry Forbes Julian ... With Introductory Notices by the Rev. J. O. Bevan ... and H. Livingstone Sulman ... With Portrait and Plates.	5
R	
R.M.S. 'TITANIC' : A Portrait in Old Picture Postcards.	8
Richmond, Virginia, and the Titanic.	17
RMS Titanic : 75 Years of Legend.	11
RMS Titanic : A Modern Legend.	11
RMS 'Titanic' : Reappraisal of Evidence Relating to SS 'Californian'.	10
S	
Sagoskeppet : Titanics myter, Titanics människör.	13
Shadow of the Titanic : A Survivor's Story : Biography of Miss Eva Hart, MBE, JP.	11
Shipbuilders to the World : 125 Years of Harland and Wolff, Belfast 1861-1986.	12
Shipping Casualties (Loss of the Steamship "Titanic.") : Report of a Formal Investigation into the Circumstances Attending the Foundering on 15th April, 1912, of the British Steamship "Titanic,"...	4
Sinking of the "Titanic," Most Appalling Ocean Horror; with Graphic Descriptions of Hundreds Swept to Eternity Beneath the Waves ...	7
Sinking of the Titanic and Great Sea Disasters ...	7
SOS to the Rescue.	6
Stead: The Man; Personal Reminiscences.	5
Story of the Titanic Postcards : 24 Ready-to-Mail Cards.	15
T	
The "Titanic Man", Carlos F. Hurd : Covering the Most Famous of All Shipwrecks, S.S. Titanic.	17
The "Titanic" Catastrophe and its Lessons.	5
The Case of Captain Lord : An Echo of the Titanic Disaster.	11
The Deathless Story of the Titanic. Complete Narrative with many Illustrations.	10
The Discovery of the Titanic.	8
The Heroine of the Titanic : A Tale both True and otherwise of the Life of Molly Brown.	15
The Loss of the SS. Titanic : Its Story and its Lessons.	4
The Loss of the Titanic.	6
The Maiden Voyage.	11
The Man who Sank the Titanic? : The Life and Times of Captain Edward J. Smith.	9

The Night Lives on.	18
The Riddle of the Titanic.	10
The Sinking of S.S. Titanic : Investigated by Modern Techniques.	10
The Story of a Great Ship : The Birth and Death of the Steamship "Titanic".	9
The Story of the Titanic.	17
The Titanic : Historiography and Annotated Bibliography.	19
The Titanic : Its Prophecy, Philosophy, & Psychology.	17
The Titanic : The Full Story of a Tragedy.	9
The Titanic and her Era.	17
The Titanic Conspiracy : Cover-ups and Mysteries of the World's Most Famous Sea Disaster.	16
The Titanic Disaster : As Reported in the British National Press, April-July 1912.	9
The Titanic Disaster Hearings : The Official Transcripts of the 1912 Senate Investigation.	18
The Titanic in Pictures.	12
The Titanic Revisited.	16
The Titanic Sinks!	16
The Titanic Tragedy.	8, 15
The Titanic, Lost-- and Found.	16
The Titanic, the Psychic and the Sea.	15
The Titanic.	12, 18
The Titanic's Last Hero.	14
The Tragic Story of the Titanic : The Greatest Marine Disaster in the History of the World : Constructed from the Real Facts as Obtained from Survivors.	6
The Truth about the Titanic.	6
The Unsinkable Mrs. Brown.	14
The White Star Line : An Illustrated History, 1870-1934.	11
The White Star Triple Screw Atlantic Liners Olympic and Titanic.	12
The Wreck of the Titanic Foretold?	16
Thomas Andrews, Shipbuilder.	4
Titanic - Signals of Disaster.	8

Titanic : An Illustrated History.	11, 18
Titanic : Destination Disaster : The Legends and the Reality.	10
Titanic : From Rare Historical Reports.	8
Titanic : Legacy of the World's Greatest Ocean Liner.	19
Titanic : Psychic Forewarnings of a Tragedy.	8
Titanic : Safety, Speed, and Sacrifice.	14
Titanic : Sinking the Myths.	15
Titanic : Studies in the Perfect Disaster.	14
Titanic : The Death and Life of Legend.	16
Titanic : The Sinking that Shook the World.	8
Titanic : The Story of the Great White Star Line Trio : The Olympic, the Titanic and the Britannic.	15
Titanic : The Untold Story.	8
Titanic : Triumph and Tragedy.	10
Titanic : zwei Gesichter einer Katastrophe.	12
Titanic and Other Ships.	5
Titanic and the Making of James Cameron : The Inside Story of the Three-year Adventure that Rewrote Motion Picture History.	12, 19
Titanic in a New Light.	18
Titanic Legacy : Disaster as Media Event and Myth.	17
Titanic Survivor : The Newly Discovered Memoirs of Violet Jessop who Survived both the Titanic and Britannic Disasters.	18
Titanic Voices.	11
Titanic Wake: The Wallace Hartley Memoriam Tribute.	7
Titanic!	16
Titanic, R.I.P. : Can Dead Men Tell Tales?	15
Titanic.	5, 7, 9, 12, 13, 15, 18

Titanic'in onnettomuus ja sen opetukset : kirjoitti matkustaja pelastuslaiva Carpathialla.	5
Titanic'in perikato : seikkaperäinen kertomus maailman suurimman valtameri-höyrylaivan kauheasta merionnettomuudesta, jossa 1,635 ihmistä menetti henkensä, niiden mukana joukko suomalaisiakin.	5
Titanicin tuntematon lapsi.	13
To the Bitter End.	17
Tragedya oceanu : strzaskanie i zatonięcie okrętu Titanic z którym na dno morza poszło 1517 osób...	7
True story - The Sinking of the Titanic : The Event that Shook the World.	8
U	
Unsinkable : The Full Story of the RMS Titanic.	15
V	
Voyage of the Iceberg : The Story of the Iceberg that Sank the Titanic.	13
W	
White Star.	8
Wreck and Sinking of the Titanic; The Ocean's Greatest Disaster ...	4